

БАЛКАНСКИ МИГРАЦИОНИ КОРИДОР

150 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

Јован Жујовић - човек од камена

КЛИЗИШТА

СРБИЈА ДО ТОКИЈА

АМФИТЕАТАР У
ПРИРОДИ

У овом броју:

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

Верна наша публика,

Знамо да је прошло већ доста времена од последњег дружења и да сте можда посумњали. Признајемо да ни нама није било лако, тешка је ово била година, пуна искушења и обавеза. За озбиљан рад какав изискује наш лист волонтеризам је додатно оптерећење. Међутим, након само два броја, искрених честитки и ловорика које смо покупили, све осим достојног наставка би била тотална издаја и пораз. На срећу, ентузијазам нас још увек држи, те захваљујући вашој подршци и бројним новим сарадницима, са нескривеним узбуђењем и ишчекивањем препоручујемо наше треће првенче. Надамо се да ћете у њему препознати нашу искрену жељу да афирмишемо географију, а да потписи испод текстова остају само као траг овог времена, сведок да смо некада давно (?) били део јединственог пројекта (не звучи баш фенси), званог БеоГеоЛист. Верујте на реч да смо већ сада поносни на то и немамо никакву илузију да ће овакав концепт надживети све недаће, биле оне спољашње (рупа у буџету) или унутрашње (обновљена година, можда-си-лепша-ал-сам-паметнија итд.). Докле се год држимо правила да нема правила, поступаћемо правилно!

Драги наши, у овом судбоносном часу за наш часопис, пожелимо нам много среће и успеха!
И читалаца.

Уредништво БГ Листа

Импресум

Главни уредник:

Даница Шантић

Издавач:

Универзитет у Београду
Географски факултет

Штампа: Планета Принт

Рузвелтова 10, Београд

Тираж: 500

Редакција:

Ненад Живковић

Ратомир Веселиновић

Александар Петровић

Марко Ланговић

Сарадници:

Дарко Стругаревић

Ивана Ђорђевић

Марко Крстески

Ангелина Опалић

Марина Жујовић

Технички уредник:

Ратомир Веселиновић

Илустрације:

Кристина Ћосић

Адреса редакције:

Студентски трг 3/III
email: beogeolist@gmail.com
FB: BG list

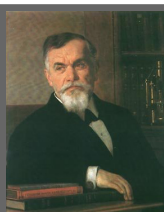

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

2

4

150 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

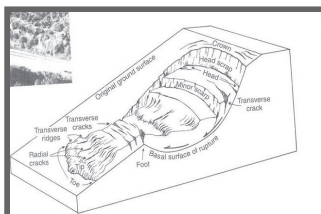
Да се не забораве...

ЈОВАН ЖУЈОВИЋ – ЧОВЕК ОД КАМЕНА

6

8

СУНЧАНИ ЧАСОВНИЦИ НА ШКОЛАМА У СРБИЈИ

КЛИЗИШТА У СРБИЈИ

12

22

ГЕОМОРФОЛОШКИ КАМП СОПОТНИЦА

СРБИЈА ДО ТОКИЈА

30

Пише: Даница Шантић

Српска академија наука и уметности је највиша научна и уметничка установа у Србији, али и српског народа у целини. Основана је законом од 1. новембра 1886. године под називом Српска краљевска академија, који је скупштина изгласала, а краљ Милан Обреновић обнародовао у Нишу. Формално оснивање Краљевско-српске академије само је један од преломних момената у развоју научних друштава у Србији. Директни претходници академије били су Друштво српске словесности и Српско учено друштво. Друштво српске словесности је основано 31. маја 1842. и постојало је све до 27. јануара 1864. када га је кнез Михаило Обреновић укинуо својим указом. Затим је 29. јула 1864. установљено Српско учено друштво, које је било обновљено Друштво српске словесности, али је због сукоба са министром просвете рад суспендован 13. маја 1886. године. Академија је, најзад, 1892, приликом спајања двеју институција, прихватила и чланове Српског ученог друштва као своје редовне или почасне чланове. Отуда се развој Српске академије наука и уметности не може показати без учених друштава која јој претходе и из којих је произишла.

Законом из 1886. године је било одређено да прве акаде-

мике бира краљ, а да затим академици даље сами бирају нове чланове. Прве академике, њих 16, именовао је краљ Милан „високом уредбом“ као заштитник Академије 5. априла 1887. Тада су постојала 4 одељења Академије, или како се то звало „стручне академије“, и свака је на почетку добила по 4 редовна члана. Биле су то: Академија природних наука са члановима Јосифом Панчићем, Димитријем Нешићем, Јованом Жујовићем, Љубомиром Клерићем; Академија философских наука са члановима Стојаном Новаковићем, Миланом Кујунџићем Абердаром, Светиславом Вуловићем, Светомиром Николајевићем, Академија друштвених наука са члановима: Чедомиљом Мијатовићем, Миланом Т. Милићевићем, Љубомиром Ковачевићем, Пантом Срећковићем; Академија уметности са члановима: Љубомиром Ненадовићем, Матијом Баном, Михаилом Валтровићем, Даворином Јенком. Први председник био је Јосиф Панчић, а секретар Јован Жујовић.

Првом свечаном скупу Академије 22. фебруара 1888. године обратио се писмом први председник Јосиф Панчић, у којем је саопштио своје мисли о будућем раду Академије, а које су сачувале актуелност у целокупном каснијем њеном развоју: „... да се наша Акаде-

мија у својим радовима руководи само истином и строго научном објективношћу и да се никада не поводи за којекаквим веровањима и струјама које кад време или социјалне прилике на површину изнесу...“ и „... да се у списима Академије сачува чистота нашег лепог језика“.

Задатак академије је био „да науку обрађује и унапређује; да поставља и одржава здраве основе научноме суду; да обелодањује и изазива истраживања научна у природи, друштву и историјским споменицима; да потпомаже удомаћивање и развитак виших уметности; да удруженом снагом за напредак просвете извршава оно, за шта је посебна снага недовољна“.

Под именом Српска краљевска академија постојала је пуних 60 година, од оснивања 1886. до 1947, када је преименована у Српска академија наука. И коначно, од 1960. године добија и свој садашњи назив: Српска академија наука и уметности (скраћено САНУ). Након Другог светског рата је промењена и структура академије, тако да уместо четири стручне академије постоје одељења којих је било шест и то: природно-математичких наука, техничких наука, медицинских наука, литературе и језика (касније: језика и књижевности), друштвених наука и ликовне и музичке уметности. Од 1998. академија има 8 одељења јер се одељење природно-математичких наука поделило на два одељења: одељење за математику, физику и гео-науке и одељење хемијских и биолошких наука, а пре тога се одељење друштвених наука поделило такође на два дела, један део је задржао исти назив, а други се зове одељење историјских наука.

Новине у раду Академије након Другог светског рата биле су покретање и руковођење

систематских научних истражи-вања. Поводом прославе стогоди-шњице рођења Вука Караџића, Стојан Новаковић је покренуо иницијативу да се прикупи речничка грађа и објави „Речник народног књижевног језика српског“. У том циљу је основан Лексикографски одсек који је радио више од педесет година. У томе раздобљу прикупио је огромну грађу коју је касније преузео Институт за српски језик и под руководством академика Александра Белића почео да издаје Речник. Један од највећих подухвата у проучавању народа и народног живота остварио је Етнографски одбор СКА. Академици Јован Цвијић и Јован Ердељановић израдили су методолошка упутства и покренули научне серије „Српског етнографског зборника“. То су били: „Насеља и порекло становништва“ и „Живот и обичаји народни“. Пред крај 19. века покренут је и „Зборник за историју, језик и књижевност српског народа“ - у њему је објављен велики број извора. Највернију и најдетаљнију слику научне и културне делатности чланова пружају издања Српске краљевске академије. Своје научне студије чланови Академије објавили су у научном часопису, „Гласу Српске краљевске академије“.

Највеће промене настале су оснивањем научних института у оквиру Академије. У току 1947. и 1948. основано је двадесет института, а следеће године још четири, што је утицало на научни рад Академије и њену издавачку делатност, која се у највећој мери разгранала. Архив и Библиотека Академије, са својим богатим фондovima, отворени су за јавност и постали су приступачни свим научним радницима. Академији је поверено и управљање патријаршијско-митрополитским архивом у Сремским

Карловцима, који је уређен и отворен за научне раднике. Положај Академије у систему научног рада почео се мењати почев од 1954. у вези са новим законом о научним делатностима. Институту су постали самостални, а Академија је код извесног броја института само задржала статус оснивача. Од 1960. године нагласак је био на међуакадемијској сарадњи и остваривању већих задатака преко међуакадемијских одбора, затим на организовању научних скупова и улози координатора научних делатности. Нова програмска оријентација са наглашеним радним функцијама је прихваћена 1974. године док је Академија била под председништвом Павла Савића. Она ставља у центар активности научне пројекте које остварују чланови Академије и други научни радници окупљени око Академијиних одбора. У остваривању пројеката настоји се на сарадњи са другим академијама из тадашње Југославије и из иностранства. Академија се такође у новије време ангажује око општих проблема наше друштвене заједнице: заштита човекове средине, дугорочна научна политика, основно школство и слично..

Данас се у оквиру САНУ налази осам института: Балканолошки институт, Византолошки институт, Географски институт, Етнографски институт, Институт за српски језик, Институт техничких наука, Математички институт, Музиколошки институт. У ранијем периоду у оквиру САНУ су били још и Археолошки институт САНУ и Историјски институт САНУ.

Српска академија наука и уметности основала је 1967. године Галерију у којој је одржано око 180 студијских и тематских изложби. Уз организовање изложби из области

уметности, науке и културе, и сакупљање и чување предмета из области ликовне уметности у власништву САНУ, Галерија се бави и издавањем публикација, организовањем предавања везаних за изложбе, стручних скупова као и доделом награда из Фонда «Иван Табаковић», али има и редовну концертну активност. Уметничка збирка САНУ састоји се, углавном, од дела чланова Академије и садржи предмете ликовне уметности - сликарске, графичке и вајарске радове од око 250 уметника, од којих су 46 чланови САНУ. У Галерији САНУ је од 13.11-11.12. 2015. Године била изложба посвећена 150 годишњици од рођења Јована Цвијића, под називом «Београдски атлас Јована Цвијића».

Академија је од 1909. до 1952. била смештена у Бранковој улици број 15. Ова зграда је срушена 1963. године. Данас се ова најзначајнија институција науке и културе налази у репрезентативном здању неокласицизма у Кнез Михаиловој улици.

Председници:

Јосиф Панчић (1887 - 1888)
Чедомиљ Мијатовић (1888-1889)
Димитрије Нешић (1892 - 1895)
Милан Ђ. Милићевић (1896-1899)
Јован Ристић (1899 - 1899)
Сима Лозанић (1899 - 1900)
Јован Мишковић (1900 - 1903)
Сима Лозанић (1903 - 1906)
Стојан Новаковић (1906 - 1915)
Јован Жујовић (1915 - 1921)
Јован Цвијић (1921 - 1927)
Слободан Јовановић (1928-1931)
Богдан Гавриловић (1931 - 1937)
Александар Белић (1937 - 1960)
Илија Ђуричић (1960 - 1965)
Велибор Глигорић (1965 - 1971)
Павле Савић (1971 - 1981)
Душан Каназир (1981 - 1994)
Александар Деспић (1994 - 1998)
Дејан Медаковић (1999 - 2003)
Никола Хајдин (2003 - 2015)
Владимир Костић (2015 -

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА "ВЕК И ПО ЈОВАНА ЦВИЈИЋА"

Пише: Јасна Стојановић

Током 2015. године обележава се 150 година од рођења једног од најистакнутијих српских географа Јована Цвијића (1865–1927), темељног истраживача Балканског полуострва, председника Српске краљевске академије (данашње Српске академије наука и уметности), ректора Универзитета у Београду, оснивача Српског географског друштва (1910).

Ради обележавања овог великог јубилеја од 12. до 14. октобра 2015. у Београду одржана је Међународна научна конференција посвећена научном делу Јована Цвијића, као и другим видовима његовог друштвеног ангажовања. Конференцију су организовали Српска академија наука и уметности, Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ и Музеј града Београда, а њени покровитељи су Географски факултет Универзитета у Београду, Матица српска и Српско географско друштво.

Радни део скупа (12. и 13. октобар 2015. године) одржан је у згради Српске академије наука и уметности у Београду, док је последњег дана организована стручна екскурзија у Тршић и Лозницу, родно место Јована Цвијића. Стручна екскурзија је реализована уз помоћ Града Лознице и Центра за културу „Вук Караџић“ из Лознице.

Чланови Почасног одбора и Међународног научног одбора су угледни академици, декани и професори факултета, као и стручњаци који се баве проучавањем лика и дела Јована Цвијића. На челу Почасног одбора налазио се председник Српске академије наука и уметности, проф. др Владимир С. Костић. Организациони одбор су чинили уважени академици, дописни чланови САНУ, председник Матице српске, директор Музеја града Београда, директор Географског института и његови сарадници. Председник Организационог одбора је био академик Видојко Јовић.

Конференцију су свечано отворили Томислав Николић, председник Републике Србије; академик Владимир С. Костић, председник Српске академије наука и уметности; др Срђан Вербић, министар просвете, науке и технолошког развоја; академик Владимир Бумбаширевић, ректор Универзитета у Београду; академик Видојко Јовић, председник Организационог одбора Конференције. У току свечане церемоније отварања скупа, додељене су златне плакете институтцијама и појединцима који су заслужни за очување дела Јована Цвијића и који су дали научни допринос дисциплинама којима се бавио (географија, геологија, етнологија и др).

На Конференцији је учествовало 133 регистрована учесника, међу којима је 47 из иностранства. Поред регистрованих учесника, Конференцији је присуствовало и више десетина гостију. Изложена су 94 рада, распоређена у шест тематских секција – Геоморфологија и геологија, Атропогеографија, Етнологија, Политичка географија, Живот и рад Јована Цвијића и Различите теме. Око 60 радова је тематски везано за дело Јована Цвијића. Издата је Књига апстраката, а планирано је и штампање Зборника радова са Конференције, чији ће издавач бити Српска академија наука и уметности.

Међународна научна конференција „Век и по Јована Цвијића“ потврдила је то да након читавог века, дело Јована Цвијића није изгубило на својој научној и широј друштвеној актуелности. И даље је присутно у теоријским и методолошким поставкама географије (геоморфологије, географије становништва, политичке географије, географије насеља и др), геологије, етнологије и сродних научних дисциплина.

ПОВОДОМ 150 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

Српска академија наука и уметности и Музеј града Београда имају част да Вас позову на отварање изложбе

БЕОГРАДСКИ АТЛАС ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

у петак, 13. новембра 2015. у 19 часова

Поздравну реч одржаће академик Владимир С. Костић, председник САНУ

Изложбу ће отворити академик Видојко Јовић

Галерија САНУ, Кнез Михаилова 35, Београд

ИЗЛОЖБА

Београдски АТЛАС Јована Цвијића

150th ANNIVERSARY OF JOVAN CVIJIĆ'S BIRTH

**Поводом 150 година рођења
Јована Цвијића,
Копаоник,
7. – 9. октобар 2015.**

У години када обележавамо век и по од рођења великана српске и светске географске науке, академика Јована Цвијића, географи Србије, Републике Српске, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Хрватске, Македоније, Словеније, Мађарске, Румуније, Бугарске, Аустрије, Чешке, и др., окупили су се на Четвртном српском конгресу географа. Организатори конгреса су били Географски факултет Универзитета у Београду и Српско географско друштво у сарадњи са ПМФ-ом Универзитета у Новом Саду – Департман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ-ом Универзитета у Нишу – Департман за географију, ПМФ-ом Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, ПМФ-ом Универзитета у Бањој Луци, Филозофским факултетом Универзитета у Источном Сарајеву – Одсек за географију, Географским институтом “Јован Цвијић” САНУ, Географским друштвом Републике Српске

На Конгресу је представљено више од 260 радова чија је тематика још једном потврдила да савремени научни изазови који географију чине актуелном обухватају разноврсна питања методолошког, фундаменталног и све више примењеног предмета

и значаја проучавања, у свим географским дисциплинама. Радови су били разврстани у 11 секција: 1. Историјски и актуелни допринос Јована Цвијића развоју географије; 2. Физичка географија; 3. Друштвено-економска географија; 4. Регионална географија и регионални развој; 5. Демографија, географија становништва и

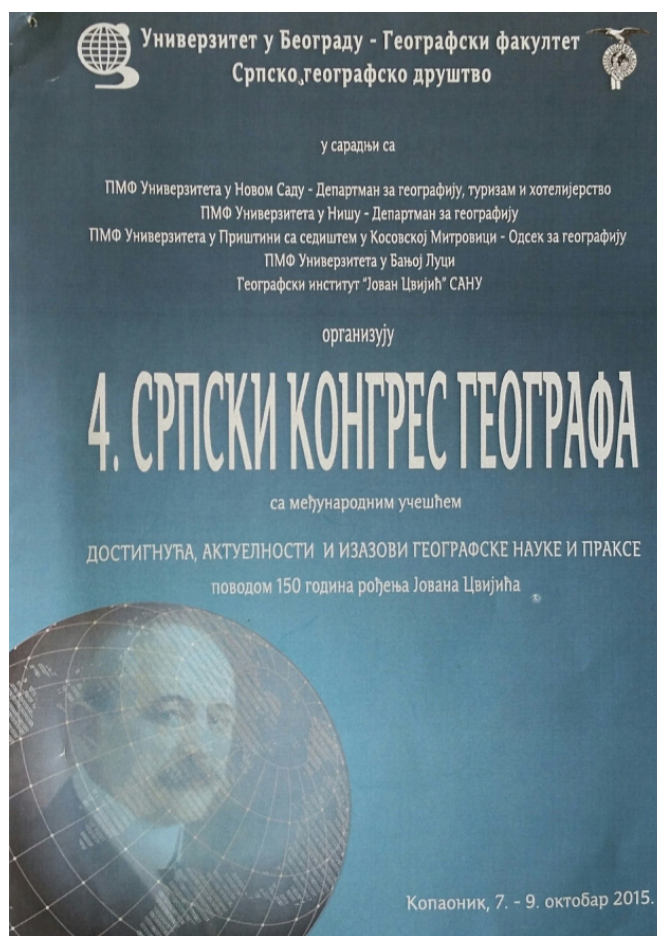
истраживања и да се укаже на правце који ће подстаћи размену научних и стручних искустава и достигнућа. Истовремено на основу актуелних истраживачких приступа и изазова чије глобалне, регионалне, као и локалне димензије каузалности интригирају научну јавност Србије и држава у ширем регионалном окружењу, унапређена је постојећа сарадња међу учесницима Конгреса. Закључак је да је савремена географија наука са перспективом, незаобилазна у научним тежњама и потребама за комплексним разумевањем простора и свих појавности, процеса и законитости који се одвијају у њему. Такође, са задовољством је констатовано да је географија задржала свој идентитет, али се и перманентно развија доприносећи интердисциплинарности и мултидисциплинарности интегралног проучавања простора.

Учесници Конгреса су могли да уживају у лепотама Копаоника, али и његовог непосредног окружења, Јошаничке Бање, Новог Пазара и манастира

Сопоћани до којих је организован једнодневни излет. Такође, организована су и такмичења у кутлању и стоном тенису. Пехаре су освојили најбољи и, тог дана, најнадахнутији, а за све остале учеснике је важила парола: “Важно је учествовати (и дружити се)”. Са жељом да се поново окупимо на неком другом месту у још већем броју...

насеља; 6. Картографија и ГИС; 7. Географско образовање, методика и дидактика географије; 8. Планирање, уређење и заштита простора и насеља; 9. Географске основе туризмoлошких истраживања; 10. Геопросторне основе животне средине и одрживи развој; 11. Радови младих истраживача.

Жеља организатора Конгреса је била да током његовог рада буду представљени резултати савремених географских

Пише: Марина Жујовић

Трагајући за одговорима од чега се састоји наша планета, шта се налази у њој, и како изгледа оно што је дубоко у Земљиној кори; како је настало тло којим ходамо, од чега је састављено и још много тога, геологија као наука, може да нам одговори. Студенти се на првој години основних студија, сусрећу са предметом Геологија са петрографијом, а да нису упознати са коренима ове науке. Оснивачем геологије као науке у Србији, сматра се Јован Жујовић. Осим што је био врстан геолог, палеонтолог и антрополог, касније је био и одличан политичар. Ова година посвећена је рођењу највећег међу нама географима - Јовану Цвијићу, а пре 159 година родио се један од најбољих Панчићевих ученика - Јован Жујовић. Два поменута савременика и сарадника, сврстали су се у узак круг српских интелектуалаца који су обележили нашу науку и културу последњих деценија 19. -ог и првих деценија 20.-ог века. Жујовић је рођен 18.10.1856, а упокојио се 1936. године. Рођен исте године када и Стеван Мокрањац, Сигмунд Фројд, Вудро Вилсон, Никола Тесла, Јаша Томић, Војвода Степа Степановић, у времену ослобођења од Турака, када се цела Србија подигла на ноге, са Симом Лозанићем, Милутином Миланковићем, Јованом Караматом, пробудио је српску интелигенцију и жељу за учењем, која је потискивана вековима уназад.

За својих 79 година живота и рада, оставио је мноштво дела пре свега из области Геологије, Минералогije и Палеонтологије. Јован Жујовић, мој далеки предак, рођен је у Брусници код Горњег Милановца, где је његов отац, Младен Жујовић службовао. Младен М. Жујовић био је управник града Београда, председник Београдске општине, окружни начелник Руднич-

ког округа, пуковник, начелник Главне војне управе и државни саветник. Јованова мајка звала се Јелена, а њена сестра Софија, била је жена Илије Гарашанина. Жујовићи су се на просторе данашње Шумадије (села Неменикуће, Кораћица, Мала Врбица, Сопот, Ропчево, Рајковац, Ропчево и Врачевић) доселили у току велике сеобе нашег народа, крајем 17. века из села Корита код Сјенице (Казивање неких других аутора говори да су се доселили са „Дробњачких Корита“). Ова грана Жујовића, изнедрила је академика Јована Жујовића, низ угледних лекара, правника, официра и универзитетских професора, школованих углавном у Француској. На основу поменутих података, можемо закључити да је Јован потицао из богате, угледне породице, у којој се он, касније и као академик, посебно истицао. Јован је Гимназију завршио у Београду, а затим Природно-математички одсек Велике школе. Након тога, Јован одлази у Париз, где завршава студије на Факултету наука одсек природњачки, али скоро истовремено студирао је и на Антрополошкој школи, такође у Паризу. Као први школовани геолог у Србији, изабран је 1880. године, за суплента на Катедри за минералогiju са геологијом, на Великој школи у Београду. Избором Јована, учињен је велики корак, јер је истовремено започео предавања из палеонтологије. Оно што је свакако привукло велику пажњу у то време је поларизациони микроскоп који је Јован донео из Париза. Жујовић је постао редовни професор Велике школе 1883. године. За нас који живимо у 21. веку, двадесет година је дуг временски период, али ако се вратимо у прошлост, видећемо да је Јовану управо већ поменутих двадесет година било потребно да изради геолошку карту Србије. За период у коме

је он живео, то је био мукотрпан и дуготрајан посао, који је захтевао доста времена проведеног на терену, као и много знања. Данашње генерације, тако и моја, на нашу велику жалост, мало времена проводе на терену. Подаци су лако доступни на интернету. Познати су и Јованови радови из области антропологије. Његово дело „Камено доба“ које је објављено 1893. године, дао је преглед најсавременијих знања из оног времена из области палеоантропологије од најстаријих почетака, до краја неолитске епохе. На основу издвојеног дела из ове књиге, можемо закључити да су људи тог времена знали скоро све оно што и ми знамо данас. Јован је у својој књизи записао: „ У терцијарним периодима континенти добиваху у главноме данашње границе, јер се море повукло из неколико сада сувих области а покрило је друге неке које до тада беху на суву. Тада се издизаху главне садашње планине: Балкан, Кавказ и Карпати, Динарски и други Алпи, Апенини, Пиринеји, а на многим брдима у Србији, Македонији, Тракији, у Угарској, Чешкој, Немачкој, и Француској отвараху се нови вулкани, који трајаше до потоње геолошке периоде. Климат се истина, колебао, те бивао час топлији, час хладнији, а према њему се мењала и биљна одећа земљина, али су најсавршеније животиње, то јест сисари, баш у овим периодима постигле врхунац свога развића.“ Три деценије касније, у својим делима „Постање Земље и наше домовине (I и II)“, обрађена је и биолошка прошлост Земље, почев од раздобља у ком је настао праčovек. У овом делу важно је његово интересовање и истраживање територије Балканског полуострва. Јован је 1889. године основао Геолошки завод Велике школе, а две године касније основао је Српско геолошко друштво. Оно

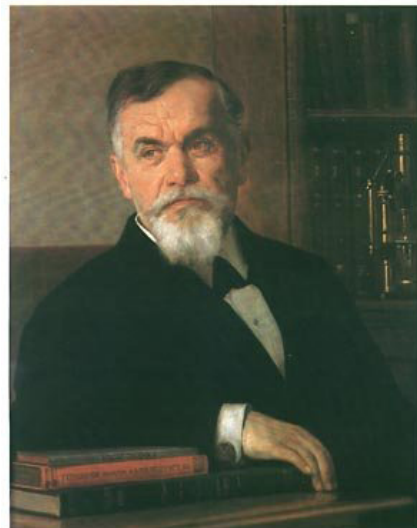

ЧОВЕК ОД КАМЕНА

што је најважније је да, оно што је Јован основао постоји и данас. Као један од Панчићевих најбољих ученика, Јован је био природњак, тако да је разумљиво што је био и један од оснивача Природњачког музеја. Његова биографија је толико богата да је селекцију немогуће направити. По оснивању Пољопривредног факултета у коме је и сам учествовао са Јованом Цијићем, и другим знаменитим универзитетским професорима тога времена, предавао је агрогеологију. По завршетку Првог светског рата, на Техничком факултету предаје примењену геологију. Не треба заборавити чињеницу да је Јован оснивач и први председник Српског планинарског друштва. Истраживање и бављење науком, захтевало је и планинарење. Освојио је већину врхова у Србији, као и врхове Урала и Кавказа. Дакле, човек који је видео даље. Овде није крај, Жујовић је оставио трага и у политици. Наиме, даљи Јованов рођак, Живојин Жујовић („први српски социјалиста“), утицао је на Јованова интересовања и политичко опредељење. Јован је сам записао да су се он, и његов брат Ђорђе виђали са „рођаком Живојином“ и присуствовали неким његовим беседама, због чега су од оца били укоравани. „Ја сам, на пример“, записао је Жујовић, „већ као ђак ниже Гимназије, заједно са мојим старијим братом Ђорђем, онда већ наредником, ишао код нашега рођака Живојина Жујовића, кога је и Светозар Марковић називао да је био први српски социјалиста. Слушали смо га више пута да неким младим људима, којих се више добро не сећам, говори о Правима народа, Слободи, Републици, Социјализму, Прудону, Беклу.. Те прве политичке клице са којима сам се заразио тако рећи у сопственој фамилији размножише се када чусмо за Светозара Марковића.“

Строг и утицајан, државни саветник Младен М. Жујовић, није благонаклоно гледао на прве, усто левичарске политичке кораке својих синова, будућег српског академика и брата Ђорђа. „Једнога дана“, бележи Јован, „када мој брат при ручку поче нешто говорити о некоме праву Народа, отера га отац од трпезе и погледа оштро у мене, и уздахну: отрова вас обојицу Живојин.“ (Преузето из књиге: „Врачевић-Прилози за историју села“ Б. Жујовића)

Јована је политичка ативност скупо коштала. После Ивањданског атентата на краља Александра Обреновића, бива пензионисан и прогнан из Србије. По женидби краља Александра Првог, допуштен му је повратак у Србију, и враћен је на своју катедру. После убиства краља и Мајског преврата, обавља високе државне функције: 1903. године министар је иностраних послова, а 1907. просвете и црквених дела. Био је посланик Народне скупштине, а са места државног саветника 1909. године, на лични захтев поново се враћа професорском послу, када је постављен за професора новоотвореног Београдског универзитета. Као специјални изасланик српске владе, боравио је у Паризу за време Првог светског рата у мисији организовања српских школа за избегле ђаке и скупљање помоћи. Потресни су његови дневнички записи, у којима описује како новембра 1915. године, на нашу крсну славу (Аранђеловдан), плаче у руској цркви због, показало се, привремене пропасти државе. Али, Јован Жујовић је у Паризу радио ваљано, као пре и после тога у Београду. Ваља поменути да је Јован стално имао на уму морално стање народа. Говорио је, да је, после Првог светског рата дошло до моралног пада, говорио је о слободи штампе, о слободи новинарства. Изјаве Јаше Томића и Алексан-

дра Белића, заправо показују Јованову величину. Белић је написао да је Жујовић био такав, да се на њему могла заснивати читава култура једног народа, а Продановић је записао, да је био један од најморалнијих, најистрајнијих и најпоштенијих људи који су се бавили политиком. Нажалост, сведоци смо данашњег стања у држави и актуелне политике, тако да нам се Жујовићева дела чине готово невероватним. Јован Жујовић је био међу првим члановима новоосноване Српске краљевске академије. У периоду од 1915. до 1921. био је њен председник. Данашња генерација политичких предводника, и председника Академије, себи дозвољавају да изговоре све што им падне на памет у датом моменту, а да притом, нису стучни за дату област. После смрти Јосифа Панчића, управљао је Ботаничком баштом. Оснивач је Удружења за Лигу народа и такође био председник.

За двадесет година у науци, успео је да уради оно што се у другим земљама ради читав век. Јован Жујовић је човек који је готово у исто време био врстан научник и политичар свога времена. У Жујовићеву част, Техничка школа у Горњем Милановцу по њему је добила назив. Слободно могу да кажем, на основу свега горе наведеног, да се наука и народ Јовану нису довољно одужили. Трагајући за спомеником, или музејом можда, ништа нисам нашао. Познати смо као нација која заборавља све што је вредно.

Пише: Милутин Тадић

Математичка географија је предмет који се слуша у првом семестру студија географије на Географском факултету Универзитета у Београду, са седмичним бројем часова 2 + 2 + 1: два часа предавања, два часа вежби, и од 2013. један час практичног рада.

У склопу практичног рада предиспитна обавеза студента је да постави зидни сунчани часовник на основној/средњој школи коју сам изабере (обично на школи коју је некада похађао/ла). Директору изабране школе студент предаје оверен допис који је потписао предметни наставник/ментор, у коме се објашњава сврха практичног рада и прецизирају обавезе: 1) школе – обезбеђује техничку помоћ (скела, металне бројке, шипка, помоћни радник); 2) студента – бира најповољније место, одређује улазне податке (географске координате, географски азимут), преноси нацрт на зид и врши/надзире монтажу); 3) ментора – на основу улазних података врши прорачун и шаље студенту нацрте скале сунчаног часовника и полуса (шипке која баца сенку).

Први сунчани часовник урадио је студент Дарко Стругаревић на основној школи у Ивањици 2012. године, а потом су уследиле десетине нових, широм Србије. Да би сунчани часовник био часовник његова сенка мора на часовној мрежи верно репродуковати привидно кретање Сунца над хоризонтом конкретног места, и тачно показивати тренутак дана по важећем часовном систему. Сунчани часовник ће служити основној сврси и без иједног украсног детаља, међутим,

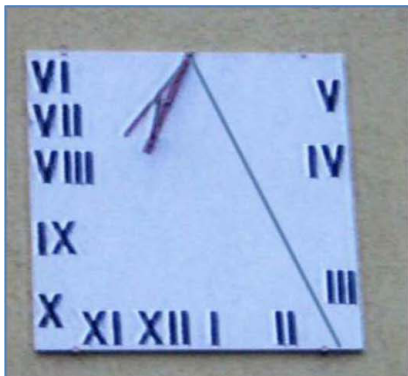
то није довољно: они стоје на јавним местима као својеврсни плакати за популаризацију астрономије и ваља их довести до лепог облика. Имајући то на уму, студенти Географског факултета су, сваки по своме, са различитим успехом, ликовно обликовали своје часовнике.

Кроз практични рад студенати утврђују знање из математичке географије (није довољ-

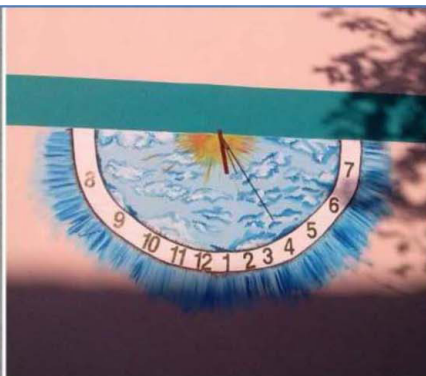
но знати – треба и примењивати), оживљавају стару вештину (гномонику), и школи (локалној заједници) остављају истовремено и часовник, и украс, и учило. И што је такође битно, савладавајући препреке на које при раду наилазе, увиђају да успех зависи првенствено од њих самих, од њиховог ентузијазма и упорности.

НА ШКОЛАМА У СРБИЈИ

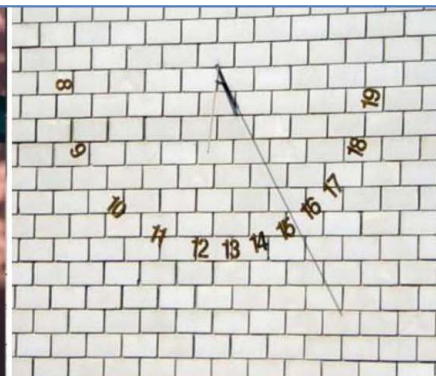
Графског факултета, 2012-2015.

Дарко Стругаревић, Ивањица (2012)

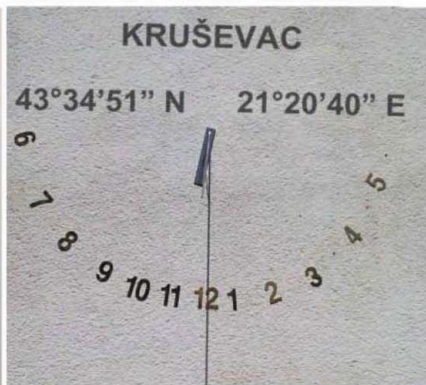
Марков Бранислава, Самош

Марко Крстевски, Београд

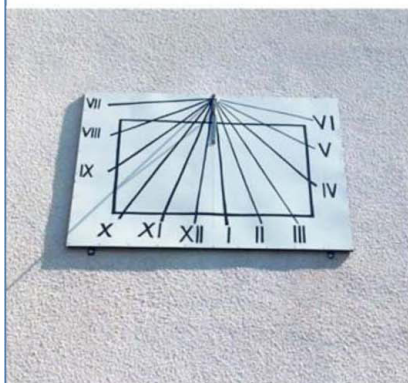
Милутин Фрајтовић, Глоговац

Милена Ђирић, Крушевац

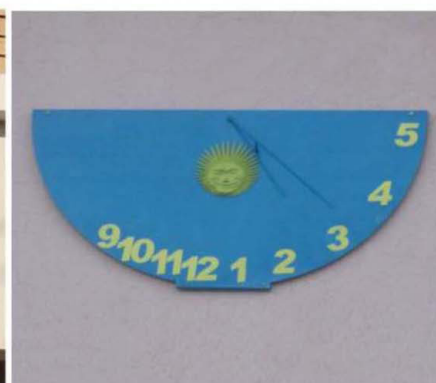
Николић Драгана, Ликодра

Биљана Стевлић, Чачак

Сара Шандор, Павлиш

Ивана Симић, Обреж

Никола Живковић, Голобок

Постављање сунчаног часовника, показна вежба
Географски факултет (Земун), 09. 05. 2013.

Пише: Дарко Стругаревих

Горњи Милановац је место у које после напуштања Чачка изузетно брзо стижете. Та кратка деоница је пуна узбуђења, као што су рецимо, салони намештаја, кружни токови и мртве мачке поред пута, евентуално и по неки мртав пас. Често себе ухватим у пребројавању тих несрећних животиња али то се увек прекине тако што ме нови ударац од стране баке поред мене натера да се забројим.

Док је ову линију одржавао „Пегаз“ у Горњем Милановцу би била пауза. Ту сте имали сасвим довољно времена да одете у тоалет, успут платите французу услугу тоалета јер блокира ред и не постоји начин да му ојасните да у Србији не можете никоме да увалите центе. Поред коришћења тоалета, могли сте да пазарите у богато опремљеном киоску, а затим да се вратите у аутобус и сачекате возача који излази из локалне печењаре и успут брише бркове.

То више није тако. Сада се пауза помера који километар даље и прво место где ћете после скоро три сата војње моћи да протегнете ноге је Љиг.

Напуштањем Милановца следи прелазак преко превоја Рудик на коме се и налази половина пута између Београда и Ивањице. Преласком прве половине пута долази до олакшања јер схватате да ћете за око два сата стићи тамо где желите...ваљда, а и долази до завршетка лепшег дела пута. Од Рудника према Београду Шумадија постаје изузетно досадна и монотона и просто почињете да се питате зашто се Шумадинци уопште и поносе својим пореклом одавде. Никада нисте сигурни докле сте тачно стигли, јер је све

готово идентично, евентуално се смењују натписи приликом улазака у насеља чија су имена толико забавна да готово ни једно једино не знам.

Да скратим досадну причу о досадном путу кроз још досаднију и монотону Шумадију и одмах се пребацим на Љиг, ако ми дозвољавате.

Љиг се налази на Ибарској магистрали и никада не бисте погодили због чега је толико специфичан, а специфичан је јер има семафор. Ако сте помислили да је то уобичајна појава за разна места у Србији, одмах ћу вас исправити. Љиг има вероватно више сематора, али овај специфични се налази ни мање ни више него на сред магистралног пута. Увек се сетим прича које људи увек причају 2. маја када се колоне аутомобила протежу километрима услед масовног повратка са првомајског уранка, а све због овог семафора.

Аутобуска станица је овде срасла са бензинском пумпом и готово је и не примећујете, мени је рецимо било потребно 3 године да схватим где се налазе полазни перони. Морам одати част Љигу јер је почео да се изграђује. До пре пар месеци у близини станице је постоја-

ла смао једна графика, а сада их има две и плус један киоск брзе хране који осим сендвича из менија нема готово никада ништа друго. Услуга тоалета се наплаћује 30 динара, а ако имате среће десиће се да на улазу нема никога па га нећете морати ни платити. Мало постајем досадан са тоалетима али овај морам да поменим јер је по много чему специфичан. Он

не врши селекцију полова, он нема нормално осветљење већ је главни вид светлости свећа стављена у теглу и он је једини купац тоалет папира рециклираног скраћеним поступком... ја друго објашњење немам.

Поред тога што је локација одмарања померена из Милановца овде, дошло је и до скраћивања времена паузе, ја то приписујем недостатку печењаре. За 5 минута мало тога можете да урадите и често се догоди да возач некога заборава. Рецимо ја много пута

нисам хтео да кажем да особа поред мене још није стигла јер једноставно желим мало комфора у свом седишту.

У Љигу обично обављам телефонске позиве са својом сестром која би требала да ме чека у Београду и после тога да ме гледа како теглим огроман пакет послат за њу (заправо требала би да га носи сама али увек има добро објашњење зашто то не чини).

У б р з о
на с т а в љ а -
мо свој јуриш
према Београду
или стојимо
поред пута док возач
мења гуму и сви
паметујемо како
то не треба тако да
се ради.

Хтео бих да вам испричам једну з а н и м љ и в у причу о деоници од Љига до Степојевца али је пробелм у томе што не постоји ни једна довољно забавна, јер је овај део пута још досаднији и монотонији од претходног. Уколико ту имате среће може се догодити да задремате услед константно истог и успављујућег звука мотора и да се пробудите тек при уласку у Липовачке шуме.

Липовачке шуме бих вам описао као идеално место за закопавање жрви мафијаша које су умотане у тепихе. Та шума је толико језива да бих кроз њу препешачио евентуално када би ми неко обећао да ћу тако сигурно наредног пута

положити испит из географских регија Србије и да се разуме мо друга погодба не постоји!

Уласком у Београд из неког разлога аутоматски се хватам за јакну и обачим је упркос томе што ћу се возити још барем пола сата и то приписујем менталитету средине из које долазим јер су моји земљаци познати по: узгоју кромпира, узгоју малина, рођењу Драгољуба Михаиловића, девојкама сумњивог морала и гурању у аутобус и приликом изласка из њега.

Обавезно стајалиште је на Жаркову где се број путника готово преполови, а затим се веома брзо појављујемо и на главној аутобуској станици.

Ја волим да путујем, и увек ме чини срећним да крећем на нова места док ми повратци мало теже падају. Свестан сам да ћу сада морати да се изборим са јуришом београдских таксиста који управо сада на станици смишљају како да повећају своју зараду, свестан сам да ме чека прашњава соба студентског дома и цимер који је вероватно опет користио мој кревет као ормар, свестан сам да ћу се веома уморити превлачењем пртљага до собе, да ћу бити гладан и да ме чека пуно обавеза које ја зovem унормализовање живота, а то обухвата плаћање картице за градски превоз, плаћање obroка и вођење разговора са својим познаницима које сретнете успут, што обухвата да се правите да сте срећни што их опет видите.

Моја сестра ме чека на станици и дели нас маса таксиста који покушавају да нађу потенцијалну жртву коју ће до Теразија возити преко Новог Београда, а затим јој рећи да је ближе да у зграду уђе са друге стране и затим је упознати са чарима Цветкове пијаце пре

него што је врате до улазних врата. Ја сам се испраксова да се пробијам кроз ту масу али је новајлијама то изузетно тешко јер свима се извињују и покушавају да буду учтиви. Поздрављам се са сестром док она има поглед „где је моја храна“ и одлазим да покупим свој пртљаг, који се налази на прометнијој страни перона, тако да вас изузетно лако може прегазити аутобус ако не пазите. Ако и то преживите спремни сте да се вратите својој сестри и препричате јој своје догодовштине са путовања.

Сваки пут који пролазите кроз живот са собом носи нове ствари и нова искуства па макар он био поновљен по ко зна који пут увек ће се по нечему разликовати. Бићете бесни, уморни, биће вам забавно и бићете срећни али не све у исто време. Сви путеви негде воде и то је једино чиме се и можете кретати. Један човек мало пре у аутобусу рече: „Доле тврдо, а горе високо...“, а ја претпостављам да наставак који није изговорио гласи „...у страну широко“. Колико год вам та ширина изгледала изазовнија од ове коју веома често обилазите никада је немојте занемарити већ је само посматрајте на другачији начин, тада и једно кратко путовање може изгледати као некаква авантура само ако то ви желите.

Још нешто за крај. Сврха ова три текста која чине једну непотпуну целину је да вас забави и на посебан начин упозна са рутом и менталитетом људи на овом путовању које је постала моја потреба, а касније и навика. Ви који ово читате радите ово исто и веома би ми било драго да у неком од наредних бројева прочитам ваше аутобуске муке по студенту.

КЛИЗИШТА У СРБИЈИ

Пише: Славолуб Драгићевић

Клизишта спадају у групу падинских процеса, а представљају кретање површинског растреситог слоја низ падину (изнад површине клизања), које настаје као резултат узајамног деловања одређених природних услова, али и антропогеног утицаја. Клизишни процес у основи највише зависи од природних услова, а човек је најпроменљивији чинилац динамике клизишног процеса. Уколико занемаримо дејство Земљине теже на овај процес које је изражено на читавој топографској површини, јер се њен утицај подразумева, као примарни фактори настанка клизишног процеса издвајају се утицаји геолошког састава, рељефа и климе, а модификатори су биљни и животињски свет, посебно човек. Дакле, узроци настанка клизишта су многобројни, као и активатори процеса, како природни, тако и антропогени.

КАДА, ГДЕ, ЗАШТО, КАКО ДАЉЕ...?

Клизишта се јављају на падинама различитих нагиба (од веома благих до стрмих), а брзина кретања покренутог материјала може бити веома различита - најчешће веома споро (неколико mm/god), али понекад, у краћим временским интервалима, може бити и знатно брже (m/sec). Брзина кретања клизишне масе није континуална, већ променљива, што доводи до смењивања фаза различите брзине и интензитета кретања.

С обзиром на чињеницу да клизишта захватају велике површине на територији Србије, односно да је велики део терена предиспониран за појаву овог падинског процеса, њиховом проучавању и мерама заштите мора се посветити значајна пажња. Ово је посебно дошло до изражаја након екстремних климатско-хидролошких дешавања током маја 2014. године и активирања великог броја клизишта,

што је условило појаву бројних проблема с којима су се сусреле општине у Србији. Због наведеног, јавила се потреба да се решавању проблема клизишта на територији Србије приступи на систематски начин, формирањем јединствене базе података, а то је подразумевало ангажовање научног потенцијала који би гарантовао поузданост добијених резултата.

Као одговор на постојеће алармантно стање, у мају 2015. године почело се са спровођењем пројекта "Хармонизација података о клизиштима и обучавање локалних самоуправа за њихово праћење" под радним насловом BEWARE (BEyoung landslide aWAREness). Пројекат реализују Геолошки завод Србије (носилац) и Рударско-геолошки факултет (партнер), а руководилац пројекта је проф. др Биљана Аболмасов са Рударско-геолошког факултета Универзитета у Београду.

BEWARE пројекат је иначе подпројекат иницијативе UNDP-а за унапређење виталности и спремности за одговор на ванредне ситуације у Републици Србији, финансиране од стране Владе Јапана, а координисане преко Канцеларије UNDP-а у Републици Србији, Канцеларије за помоћ и обнову поплавлених подручја и ресорног министарства – Министарства рударства и енергетике Републике Србије.

Циљ овог пројекта је израда базе података о клизиштима у 27 општина (Обреновац, Лазаревац, Чачак, Трстеник, Варварин, Крагујевац, Јагодина, Параћин, Свилајнац, Велика Плана, Смедеревска Паланка, Краљево, Шид, Шабац, Лозница, Мали Зворник, Крупањ, Љубовија, Косјерић, Бајина Башта, Осечина, Коцељево, Ваљево, Уб, Кладово, Мајданпек, Неготин) које су биле погођене неповољним климатско-хидролошким дешавањима током маја 2014. године. Добијени подаци послужиле су за израду карти хазарда и ризика за сваку од наведених општина, што је неопходно за правилно планирање намене површина и први корак у изради Катастра клизишта на неком простору. Он подразумева издвајање свих потенцијалних површина које су угрожене процесом клижења тла, активна и умирена клизишта. Као резултат пројекта, база података о клизиштима, као и карте хазарда и ризика које би требало да буду резултат овог пројекта допринеће конкретним изменама и допунама просторних планова, односно просторном и урбанистичком планирању у Републици Србији, како би се убудуће избегли проблеми са изградњом инфраструктурних објеката или индиви-

дуалних стамбених објеката у зонама у којима је евидентан висок хазард/ризик од клизишта, а што је након догађаја у мају 2014.г. евидентирано као најзначајнији проблем.

Као географу, неизмерно ми је задовољство да будем део тима најбољих стручњака из ове области (геолога-геотехничара) који раде на формирању јединствене базе клизишта у Србији, што представља историјски подухват, јер је за свега неколико месеци искартирано и у базу унето више од 1850 клизишта на територији Србије. Наравно, када пројекат буде завршен, тај број ће вероватно прећи 2500 клизишта, али ни он неће бити коначан. Остају општине које нису обухваћене овим пројектним задатком, а када и оне буду урађене, вратићемо се у претходне, јер ће се тамо

појавити нова клизишта и нови изазови, али и активирати нека стара или фосилна... Ово је процес који нема краја, а захтева знање, упорност и ентузијазам....

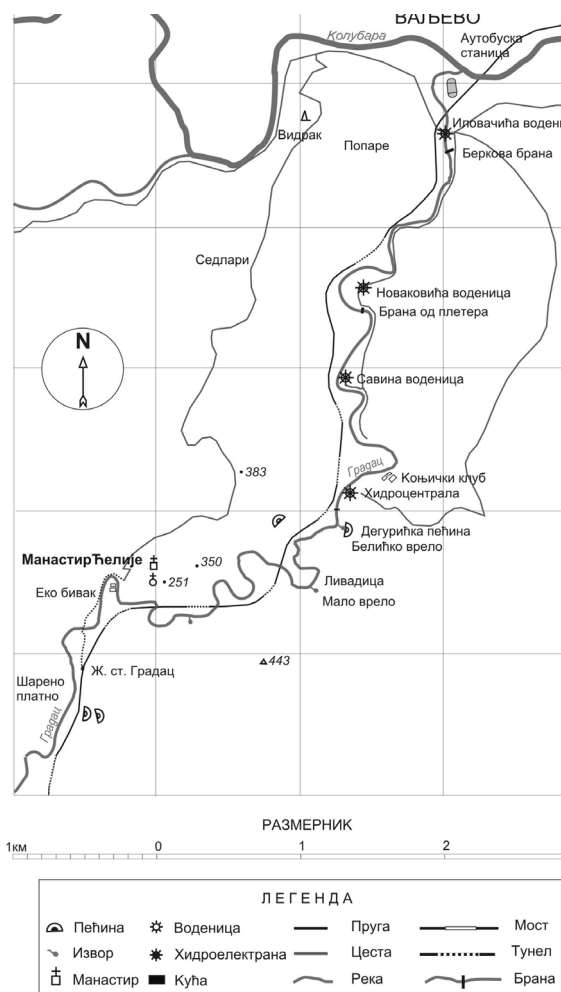
Пише: Александар Петровић

Географија се учи ногама“ – рече један наш познати научник! Али не само географија. Мала деца ходањем почињу да шире своје видике и упознају свет, упознајући прво своју непосредну околину. Што више растемо и околина нам се проширује, као што се и повећавају километри којима наше ноге могу да нас понесу. Упознати и разумети своју околину прва су географска знања која свако од нас треба да понесе даље кроз живот. Управо то и јесте основни циљ наставног предмета Географија локалне средине проф. Тадића и асистента Петровића: научити студенте како да млађим нараштајима пренесу знања о њиховој локалној средини.

Готово пуну деценију студенти Географског факултета који слушају овај предмет, своје километре пешаче теренима клисуре реке Градац. Наставници на овом предмету одабрали су Градац због његове изванредне лепоте, али и због обиља географских садржаја који нуди студентима.

Упознавање са Градцом почиње са Лелићке крашке површи. Студенти напуштају превоз непосредно пре села Лелић (карта; Т1) и крећући се околу и кроз површинске крашке облике рељефа долазе на врх леве долиנסке стране, изнад врела Зеленац. Спуст ка врелу, поред тога што је прва авантура на путу, одличан је показатељ разлике у нагибу долинских страна нормалних долина

и клисура. Прави пут кроз клисуру од врела (Т2) низводно почиње, поред једног од најчистијих водотока у нашој земљи. Циљ је познато излетиште Ваљеваца, Шарено платно (Т3). То је најшири део алувијалне равни у клисури, изнад кога се издиже стрма десна страна долине. У алувијалној равни се налази централа Еколошког друштва Градац, старатеља над овим заштићеним природним добром. Чланови друштва

ва се увек радо одазову позиву да поразговарају са студентима о вредностима и лепотама Градца.

На Шареном платну се налази обновљена воденица поточара. На Градцу је узводно од воденице направљен јаз, старинским методом – од плетеног прућа. Вода ка воденици

тече вештачким каналом, на коме студенти врше мерење протицаја приручним методама. На самој алувијалној равни вежба се оријентација у простору и оријентација на топографској карти.

Још једну од културно-историјских знаменитости Градца представљају темељи ранохришћанске цркве у археолошком локалитету Јеринин град. Мерењем уздужне осе цркве студенти се могу уверити у математичко-географска знања протомајстора који су поставили њене темеље.

Низводно од Шареног платна налази се Конак Тетребовац који обједињује традиционалну архитектуру, спортски риболов и одрживи туризам. Преко пута њега, на отвореном геолошком профилу, могу се видети наборни слојеви кречњака у које је клисура усечена.

Наступајуће сужење у клисури одлично је за проучавање падинског процеса и облика (сипара). На његовом крају налази се ново проширење у клисури. Алувијални седименти на дну проширења представљају својеврсну теренску лабораторију, у којој је могуће утврдити геолошки састав стена у сливу Градца и дужину транспорта материјала.

Непосредно пре манастира Телије, коме студенти радо одлазе у посету, налази се етно-еколошко домаћинство „Скок по скок“. Оно је идеално место за дужи предак пред даљу шетњу ка ушћу Градца у Колубару.

Пут ка Дегурићу води уском стазом која вијуга изнад вирове реке десном долином страном. Природне звуке у клисури само понекад наруши пролазак ретких возова на прузи Београд-Бар. На крају ове

АМФИТЕАТАР У ПРИРОДИ

стазе студенте очекује изворска пећина Дегурић, место на коме локални спелеорониоци најчешће имају своје прво пећинско ронилачко искуство.

Даљи пут уз Градац полако почиње да добија субурбане и урбане одлике. Низводно од коњичког клуба почиње део клисуре познат као Еко-етно парк Градац. Ту се уз обалу реке налази велики број угостиољских објеката, али и Иловачића воденица, заштићени етнолошки објекат пренет у Градац са Колубаре и реконструисан.

На самом излазу из клисуре долина је преграђена браном и формирано је вештачко језеро за спортско-рекреационе сврхе. Након 16 km дуге шетње појављује се и ушће реке Градац

у Колубару. Крај пута студенти дочекају жељни одмора али

и поновног повратка у ове крајеве.

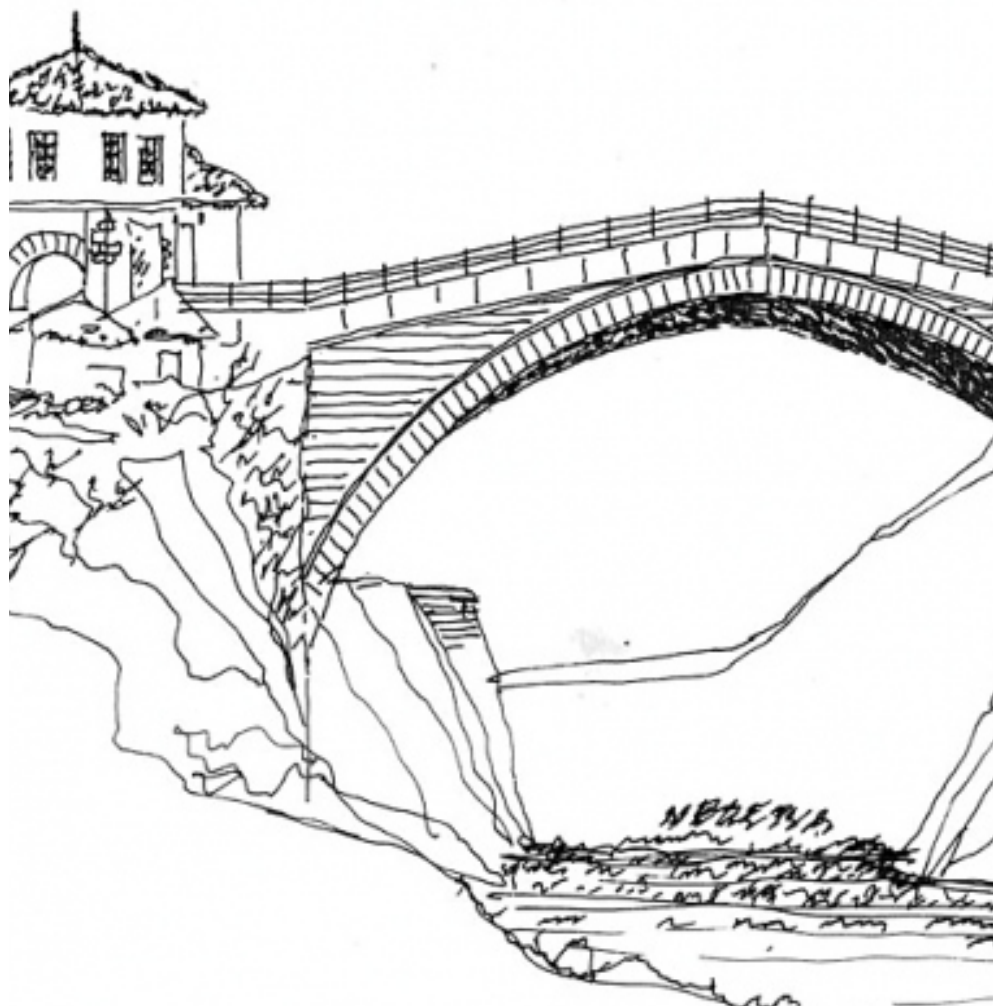
Пише: Тамара Бјелогрић

Инспирисана реченицом, "Ако не знаш одакле долазиш, не знаш ни куда си пошао.", ја знам одакле долазим и да ћу управо тамо са вама поћи, у географско-историјски обилазак Старе Херцеговине. Годинама уназад виђам иста места, исте реке, иста поља, али одједном све се мења, више то није само поље, река, камен или насељено место. Сада гледам географским очима. Да не бисмо писали лекције из физичке географије, довољно је рећи да је крш синоним за Херцеговину, где год да погледате видећете крашке облике рељефа. Када из пространог Невесињског поља кренете у правцу Мостара преко планине Вележ, имаћете одличан поглед на долину Неретве, реке која је кичма овог дела Херцеговине. Постоје мишљења да корен назива Неретва има своје порекло у илирском језику, с обзиром да су Илири овај простор населили пре Римљана. Тако да назив произилази из *Nera Etwa*, што значи божанска вода. Та божанска река краси град Мостар, бисер Херцеговине, град са богатом историјом, у коме сваки камен има своју причу. Када дођете у Мостар понесите компас, јако је важно да ли се налазите на источној или западној страни, немојте да вас изненаде две аутобуске станице, општине, болнице, итд. управо та Неретва је граница. Видећете два лица, са једне стране стари део града који и даље има ожиљке рата, рушевине у центру града стоје као опомена да се не заборави оно што се догодило у блиској прошлости, док је са западне стране раскош, уређени паркови, авеније и тржни центри. Ипак ћемо се задржати у Старом граду, и прошетати старом Мостарском чаршијом, ходати по углачаном камену, морам признати

није баш најпријатнија шетња, али вреди. Пролазећи малим сокацима, уживам у погледу на ручно израђен накит и сувенире. Сваке године на истом месту је локални кујунџија са фесом на глави, већ добро познат свима који су бар једном посетили Мостар. Коначно је дошао на ред Стари мост, или ипак Нови мост, стар скоро пет векова, или нешто мање од 20 година, да ипак не улазимо у то. Тај мост пређе хиљаде туриста годишње, посебна атракција су скокови и препознатљиви стил ластва, годинама уназад побеђује Мостарац, што је некако и очекивано. Царински мост је још једна спона између истока и запада, а карактерис-

тичан је по терасама са обе стране, које представљају мале платформе са којих се пружа поглед на Неретву. Није само архитектура оно што краси овај град, ту је увек поезија и Алекса Шантић. Споменик овом песнику налази се у парку у близини старог дела града, а од недавно постоји споменик посвећен Шантићевој Емини.

У наставку неизбежно је посетити Благај, насеље на реци Буни. Извор Буне је један од највећих и најлепших извора у Европи и вероватно најбољи пример подземне крашке реке која истиче из пећине испод стене високе 200 m. Интересантна је дужина реке, она се

КРШЕМ ПЛЕМЕНИТА

на деветом километру улива у Неретву, 15 km низводно од Мостара. Турски султан је био одушевљен Буном, те је наредио да се сазида текија, иначе место на коме су се састајали дервиши. Управо на овом месту је Меша Селимовић написао странице свима познате књиге "Дервиш и смрт". Текија је сад излетничко насеље са великом понудом рибљих ресторана, а специјалитет је пастрмака из Буне.

Помислили сте да ли има још нешто. Да, има. Историјски град Стари Благај са тврђавом која се налази на високом и неприступачном узвишењу изнад Благаја. Био је седиште

захумско-херцеговачког војводе Сањаља, племића Стјепана Вукчића и родно место Катарине Косаче Котроманић. Овај херцегов град је један од најважнијих градова у земљи Косача. У народу је познат као Стјепан град, по херцегу Стјепану, тј. по херцегу Светог Саве. Као што је већ напоменуто, до тврђаве је јако тешко доћи, па се најбољи поглед на њу прижа се са магистралног пута Невесиње-Мостар.

И даље пратимо Неретву, на левој обали одмах поред магистралног пута на узвишењу налази се Почитељ, град у коме је време стало. Основан је у XV веку, све куће су саграђене од

камена, а кров од камених плоча, дакле типично херцеговачко насеље. Када закорачите у уске улице осетите дух прошлости, јер су законом забрањене било какве измене ових објеката. На први поглед изгледа као мала варош, међутим сваки наредним кораком наилазите на нешто несвакидашње. Упутили смо се ка Кулини, старом утврђењу, и прелепом видиковцу. Једна мештанка нам објашњава како да дођемо до видиковца и почиње причу

о својим прецима, који су саградили кућу на том месту пре IV века, сада она са породицом живи управо ту. Са Кулине се пружа предиван поглед на Почитељ, Неретву и херцеговачка брда.

Кроз наше путовање стигли смо до I века, и небрушеног дијамнта Херцеговине, пративши ток Неретве дошли смо до археолошког налазишта Могорјело, које се налази 2 км јужно од Чапљине. Овај локалитет првобитно је био палата, кроз векове је претрпео промене. У III века је већи део изгорео, а у V је порушен налетом Визигота. Последњи трагови датирају из IX века. Овај комплекс се лепо одржава, сви историјски подаци су приказани на улазу, а додатне приче можете добити од мештана, који су увек расположени за причу.

На крају овог кратког путовања, остаје село Габела. Мање познато насеље у долини Неретве на путу Чапљина-Метковић. Габела носи јако лепу причу и једно питање. Да ли се Троја налази у Херцеговини? Мексички научник Хорхе Салинас Прајс је тврдио управо то, истраживања је започео 1967. године. Он сматра како су Илијада и Одисеја у ствари географске карте, само са том разликом да су то карте не у сликама, него описне, карте у речима. Поред многих лингвистичких сличности у називима река и брда око Габеле, Прајс је као доказ својој тврдњи навео идентичност херцеговачких плесова с плесовима који се приписују Тројанцима. Ово питање оставићемо археолозима и историчарима. А, ми географи ћемо се вратити географији и ономе што је доказано. Испратићемо Неретву до њене делте и тиме завршити само један део приче коју Херцеговина носи.

Пише: Маријана Кузмановић

Студенти Географског факултета имали су прилику да, организацијом Планинарске секције Географског факултета, обиђу Велико ратно острво.

Почетна тачка овог обиласка био је сплав ЈКП Зеленила код хотела Југославија, одакле смо изнајмљеним бродићем кренули преко Дунава и искрцали се на Велико ратно острво. Овом обиласку присуствовали су Снежана Ђурђић (профе-

учествују у очувању природе острва, који су нас гостољубиво дочекали. Пре самог обиласка имали смо прилику да чујемо неколико излагања о ВРО, која су нас упознала о најбитнијим чињеницама Великог и Малог ратног острва, њиховом настанку, развоју и биљном и животињском свету некада и сада.

Велико ратно острво представља јединствену геолошку и морфолошку творевину

терасама погодним за исхрану различитих врста птица мочварица. Од 1985. године па до данас на Великом Ратном острву и водама око њега забележено је 163 врсте птица, сврстаних у 46 фамилија и 16 редова. Птица гнездица је 66 врста од којих су 43 станарице, а 23 селице. Велико ратно острво је прибежиште птицама на зимовању из северне Европе. Миграциони пут у сеоби обезбедио је острву још 32 врсте, док је у скитњи забеле-

жено 14 врста. На Великом ратном острву у потрази за храном могу се срести: орао белорепан, чанаве чиопе, белобраде чигре, градске ласте, ветрушке и друге птице које се гнезде на околном подручју.

Развијена вегетација и постојање већих водених површина омогућава да се овде храни, гнезди и размножава већи број птица од међународног значаја, као што су патка пупчаница, патка црнка, жута плиска, мали гњурац, жута чапља и др.

Положај острва омогућио је велику разноврсност птица у непосредној близини центра Београда, што је редак случај у европским метрополама. Близина града омогућила је приступачност, а самим тим и одвијање програма разгледања птица током целе године. Тежиште програма за посматрање птица су птице мочварице које се срећу на ободу острва. Острво својом издвојеношћу предста-

сорта Географског факултета), Марина Вукин (дипломирани инжењер шумарства, сарадник Шумарског факултета Универзитета у Београду), Момчило Томић (чувар Ратног острва из ЈКП "Градско зеленило"), Горан Николић (планинарски и туристички водич из ПСД „Каблар“, Чачак) и студенти Географског факултета.

На Великом ратном острву су нас дочекали сарадници који

насталу од подводног спруда који је "изронио" током 16. века, између 1169. и 1172. км тока реке Дунав, код Београда.

Велико Ратно острво је оаза нетакнуте природе у центру Београда. Богатство птичијих врста и одвојеност рекама од центра урбане зоне Београда утицало је да ВРО буде предложено и прихваћено од стране грађана као „острво птица“. Острво је окружено пливим

вља добро место за враћање птица у природу, а отварањем нових садржаја пружа се могућност веће посете еко-туриста. Велико ратно острво је Скупштина града априла 2005. године прогласила Природним добром изузетних одлика, и ставила га под заштиту, ради очувања живописних пејзажних обележја и ненарушених станишта природних реткости, као и ради заштите репрезентативне морфолошке и геолошке творевине-речног острва. Завод за заштиту природе Србије извршио је категоризацију природног добра као значајно природно добро III категорије.

У заштићеном природном добру утврђене су три зоне са режимима заштите:

1. Зона заштите природе – режим заштите I степена који има карактер специјалног резервата природе и обухвата Мало Ратно острво у целини и зону приобаља Великог Ратног острва

2. Зона рекреације – режим заштите II степена који обухвата унутрашње делове великог Ратног острва

3. Зона туризма – режим заштите III степена која обухвата плажу Лидо са планираним проширењем

Многе врсте риба у периоду мреста залазе у привремено оформљене или сталне баре на самом острву или у његовом приобаљу, које је богато воденом и ритском вегетацијом.

Бујну вегетацију граде водене и мочварне заједнице, као и заједнице поплавних шума беле, бадемасте и крте врбе, црне тополе, зеленог

јасена и багремца.

Велико ратно острво чине концентрични биљни појасеви, који се правилно смењују од обале ка унутрашњости острва, у зависности од нивоа подземних вода и уздигнутости терена. Припада осетљивим влажним стаништима која подразумевају присуство специфичне вегетације, која чини станиште за различите биљне и животињске врсте. Шуме овог подручја припадају врсти плавних шума врба и топола, које су широко распрострањене на алувијалним равнима скоро свих европских река, а настале су на рецентним алувијалним наносима, затим на алувијалним смеђим, семиглејним и глејним земљиштима. Развој ових шума условљен је сталним влажењем поплавним или подземним водама. Заједнице су врло динамичне, при чему је пресудни фактор вода.

Бела топола (*Populus Alba*) је најзаступљенија врста у оквиру Газдинске јединице „Велико ратно острво“, у шумском фонду Републи-

према типолошкој припадности, на територији Великог ратног острва, бела и црна топола се јављају у типу шуме беле и црне тополе (*Populetim albo-nigrae*) на мозаику различитих алувијалних земљишта, где представљају завршни стадијум развоја плавних шума меких лишћара. То су флористички богате заједнице у којима се, поред едификатора беле (*Populus Alba* L.) и црне тополе (*Populus nigra* L.), у спрату дрвећа јавља још и вез (*Ulmus effusa* Willd.), чија је бројност знатно редукована.

Овде расте и род *Taxodium Rich.* који је некада био широко распрострањен у Европи и Северној Америци. Чини га листопадно или зимзелено, једнодомо, високо дрвеће које расте на влажним и периодично плавним земљиштима. Данас постоје само три врсте из јужних делова Северне Америке и Мексика: *Taxodium ascendens* Brogn., *Taxodium distichum* Rich. i *Taxodium mucronatum* Ten. У Европу је интродукован 1640. године, од када се гаји, углавном, као орнаментална врста. Може се користити за оснивање шумских плантажа. Осим ових врста јављају се шуме беле врбе и бадемасте врбе, црне тополе, зеленог јасена и багремца.

На острву се може стићи само воденим путем, док се у току купалишне сезоне прелаз обезбеђује и понтонским мостом са земунског кеја. На острву се налази већ поменути „Лидо“ -

поред Аде Циганлије, најпопуларнија плажа Београда.

ке Србије бела топола спада у категорију ретких и угрожених врста, док је на територији Србије само мали део састојина црне тополе сачуван

ЈЕЛОУСТОН

Пише: Јелена Луковић

Најстарији светски Национални парк, основан 1872. год. Простире се на територији која обухвата три западноамеричке државе: Вајоминг, Монтану и Ајдахо. Налази се на око петнаест сати вожње аутомобилом од Берклија. Авионом би било свакако краће, али се аеродром недалеко од Парка затвара почетком јесени, баш у доба када смо планирали посету. Да се упустимо у возачки маратон, доносимо одлуку не размишљајући пуно. Највећи део пута савладавамо кроз пустиње Неваде, уз опаске новопеченом возачу у Америци и аутору текста, да миље и километри нису исто, и да је вожња од 110 миља на час (177 km/h) крајње ризична.

Уђосмо на територију Националног парка, сместисмо се у један од оближњих хотела и кренусмо у обилазак. Да је реч о простору вулканског порекла одмах нам је било јасно јер се са обе стране пута надвијао дим. Са друге стране, два којота на путу и неколико бизона у даљини указивала су на богат дивљи животињски свет.

Настао комбинацијом снажних вулканских ерупција или, како се често наводи, ерупцијом тзв. "супервулкана" пре око 600000 година, Јелоустон је формиран у једној калдери по чијем ободу су распоређене главне атракције. Парк је најпознатији по гејзирима, термалним изворима, фумаролама, али и бизонима, јеленима, којотима и гризлијима, што нам је већ било јасно на самом уласку у парк.

Најпознатији гејзир је свакако Old Faithful. Највећи у Националном парку и најпредвидљивији, будући да избацује воду на сваких 65 до 92 минута. Налази се на самом улазу у Парк и окупља највећи број туриста. Седећи на дрвеним клупама око ограђеног гејзира, туристи чекају следећу "ерупцију". Распитасмо се о времену последње ерупције и придружисмо се осталим посетиоцима. Најпре стидљиво, а затим све јаче Old Faithful је за четири минута избацио неколико десетина хиљада литара воде до висине од 50 м.

Недалеко од овог гејзира налази се још много мањих једнако атрактивних и лепих. Ту су и бројне фумароле и термални извори различитих боја. Издвајају се Мамутови извори, јер се за разлику од осталих, преливају преко травертинских кадица. Налазе се изван калдере око које су распоређени главни локалитети у парку, али их са њима повезује исто вулканско порекло.

Између различитих атракција у парку кретали смо се колима, јер другачије и није могуће будући да је растојање између сваког од 10 до 15 км. Амерички Национални паркови спадају у најуређеније. Сваки локалитет је беспрекорно обележен, садржи паркинг и радње са сувенирима. Ренцери посетиоцима дају додатна објашњења, а у исто време брину о безбедности, како самог места, тако и туриста који то место обилазе.

Уз мноштво гејзира своју посету допунли смо и шетњом до Великог и Малог кањона реке Јелоустон, која протиче кроз Национални парк. Возећи се поред реке, уочили смо колону возила и велики број туриста који са двогледима посматрају супротну обалу. Придружисмо им се и уочисмо гризлија на безбедној удаљености. То је био једини сусрет са овом врстом, која је заступљена у Парку. На бизоне, јелене и којоте смо веома често наилазили, срећом углавном аутомобилом. Срећни што смо за свега неколико дана обишли већину локалитета, пазарили сувенире, пробали бургере у аутентичном америчком пабу у Ајдахоу и ипак на крају видели једног гризлија, упуштамо се у маратонску вожњу назад у Беркли, уморни и задовољни.

БАЛКАНСКИ МИГРАЦИОНИ КОРИДОР

Пише: Ивана Ђорђевић

Универзитет у Београду – Географски факултет је 26. 11. 2015. године организовао трибину под називом „Балкански миграциони коридор.“ Да су организатори трибине били на висини свог задатка, показао је број посетилаца којих је било и више него што смо очекивали. У сали у којој се трибина одржавала, сва седишта су

канцеларије за азил, МУП-а Републике Србије, Иван Гергинов, заменик комесара-раза избеглице и миграције КИРС, Миленко Никић, саветник министра у Министарству за рад, социјална и борачка питања и Иво Лучић, новинар агенције ХИНА који нам се обратио путем скајпа. Сви они су говорили о мигрантима, тј. азилантима, односно избегли-

земље“ и оно што је најважније да ли ће опет бити она срећна дечица која се безбедно играју и друже са својим родитељима, са пријатељима.

Зато, када се враћате кући и пролазите кроз парк код аутобуске станице, немојте да бежите и да окрећете главу, застаните и, ако ништа друго, бар им се насмешите, погледајте их топлим погледом, помазите их по коси, послужите им кифлице које вам је мама послала од куће и добро упаковала да се не охладе док стигнете до Београда. Знате, њихова мама можда није са њима... Прозборите коју реч са њима, можда вас неће разумети, али ће свакако осетити да вам је стало до њих.. Понекад погледи говоре више од речи. Не заборавите да је медијална старост у Сирији двадесет једна година. Дакле, у питању су млади и високо образовани људи. О чему ми размишљамо у њиховим или мало старијим годинама?

Размишљамо о томе да ли ћемо положити испит, где ћемо да изађемо, коју хаљину да обучемо, а да се не понављамо и најважнија преокупација нам је да нас, не дај Боже, дечко не превари, по неписаном правилу, са млађом и глупљом. Оно о чему размишљају ови људи је нешто сасвим друго. Размишљају да ли ће се ова агонија икада окончати, да ли ће издржати пут и поново бити срећни са својим породицама. Својим хуманим поступцима, овим несрећним, оштећеним и растављеним људима, покажите и докажете да их волите и разумете. Као награду, добићете топао и мио детињи поглед и њихов искрен и неискварен осмех. Никакво признање, диплома или сертификат се не може мерити ни упоредити са овим.

Учесници трибине:

doc. dr **Danica Šantić** - Универзитет у Београду, Географски факултет
 doc. dr **Mikica Sibinović** - Универзитет у Београду, Географски факултет
 dr sc. **Sanja Klempić Bogadi** - Институт за миграције и народност, Загреб
Živko Nikić - Саветник у Министарству за рад, борачка и социјална питања
Emilija Joksić - Шеф канцеларије за азил, МУП Републике Србије
Ivan Gerginov - Помоћник комесара за избеглице и миграције
Ivo Lučić - новинар, агенција HINA
 Moderator: Msc. **Vlasta Kokotović Kanazir** - Географски институт "Јован Цвијић" SANU

PMF, Studentski trg 16, sala za sednice, 1. sprat
 Четвртак, 26.11.2015. у 18h

избеглице или мигранти?
 изазови меšovитих миграција
 да ли је брод заиста пун?
 промена демографске карте Европе
 миграциони токови као шанса
 изазови у будућности
 мигранти као потенцијална радна снага

Универзитет у Београду
GEOGRAFSKI FAKULTET

организује
TRIBINU

BALKANSKI MIGRACIONI KORIDOR

била попуњена, људи су стајали и са усхићењем чекали да програм почне. У публици смо могли да видимо велики број људи из научне и стручне јавности, студенте свих нивоа студија и људе који се можда не баве овом облашћу, али су свратили да виде и чују нешто о томе. Све је било медијски пропраћено. Шта је то што је све ове људе привукло да посете овај скуп? Увек актуелна тема и људи који су, са својих аспеката, говорили о њој, а то су: др Даница Шантић, доцент, др Микица Сибиновић, доцент, др Сања Клемпић Богади, научни сарадник из Института за миграције и народност из Загреба, Емилија Јоксић, шеф

цама. Размислите, да ли ова три термина имају исто значење? Када се говори о људима који месецима пролазе кроз Србију у медијима се користе сва три термина. Разлика ипак постоји. Људи који беже од рата, којима планине и долине, границе и жице, море и реке нису препреке, никако не могу бити мигранти. Долазе из земаља у којима дуго трају ратови, из Сирије, Авганистана, Ирака... На стотине деце без родитеља креће се кроз Србију свакодневно, бежећи од рата и глади. Са собом носе онолико колико стаје у ранац. Изгледају као сва друга деца, али када стигну – више нису деца, јер брину да ли ће сутра имати шта да једу, да ли ће икада стићи до „обећане

Пишу: *Ивана Ђорђевић и Кристина Ђосић*

Насеље Сопотница и истоимена река, смештени су на југозападу Србије, 20 km од Пријепоља. Наизглед забачено и минијатурно село ипак привлачи пажњу све већег броја људи. Сеоски туризам и невероватни слапови и брзаци реке Сопотнице, главна су атракција овог краја. Сам назив Сопотница везује се за сопот воде, означава воду која сопоће, хучи. Таква вода, којом овај крај обилује, погодна је за прављење млинова, који представљају обележје овог места. Село је смештено на падинама планине Јадовник, између река Милешевке и Лима. Сопотница је удаљена 300 km од Београда. У подножју села пролази магис-

трални пут Београд - Подгорица, као и железничка пруга Београд - Бар. До овог разуђеног планинског села стиже се макадамом који се пробија кроз богате букове и храстове шуме, пењући се на висину од преко 1000 m, остављајући магистралу и буку далеко испод. Након узаног макадама, мимоилажења са кравама и овцама, суочавања са непрегледним просторствима и провалијама, стичете утисак да сте на погрешном путу - путу који води у неприступачну врлет. Ипак, сусрети са мештанима, и њихово „само настави те овим путем узбрдо“, улиће вам наду да сте на правом путу. До самих водопада је немогуће доћи директно аутом, јер су заробљени у литицама. Највећи

од њих назире се из подножја - заравни која је одлично место за одмор уз нешто за јело. Они који одлуче да се ипак приближе, могу то да учине пешачећи каменитим путићима. Друга опција (далеко тежа) је да кренете уз стрму падину, нешто непроходнијим стазама (пречицама), преко клизавог камења, уз реку, ка хуку који вода прави при снажном паду.

На путу до водопада сусрећете старе воденице и ваљарице. Некада су биле драгоцене за мештане овог краја, јер се у њима млело жито, ваљало сукно, што је уједно била и главна делатност у селу. Сада су неке од њих обновљене у виду етно музеја са аутентичном унутрашњошћу: спој камена и дрвета, огњиште, стари алати, камени млинови. Нешто више, у дубокој хладовини густих крошњи, Сопотница прави невероватне слапове, водопаде, брзаке. Први од њих налази се изнад самих воденица. Нешто даље, надовезују се нови брзаци, рачвања, мањи слапови, све до највећег, високог преко 20 m. Године 2005. један део тока река стављен је под режим заштите природе II степена и проглашен за Споменик природе „Слапови Сопотнице.“ При снажном паду, капљице воде распрскавају се на све стране, стварајући талас свежине. Хук воде је толико гласан, да надјачава све. Пажљиво прелазећи преко влажног камења, стижете до мањих слапова. Хармоничности амбијента доприносе олистале крошње, обиље маховине, стене. Људи углавном обилазе велики водопад и иду изнад њега. Мада, ретко ко креће низ Сопотницу, према Лиму. Након брзог и динамичног дела, река наставља свој кратки ток, све до ушћа у Лим. Даље се пробија кроз јако непроходне терене, једнако интересантне и живописне. Вода је

чиста, питка, али и веома хладна. Из ње је некада вађен камен – бигар и уграђиван у зидове манастира Милешева и многих оближњих кућа.

Село Сопотница је познато по квалитетним млечним производима. Крај је богат воћем, лековитим биљем и гљивама. У скоро сваком домаћинству могу се наћи производи домаће радиности: вунени џемпери, капе, чарапе. Специјалитет краја је и ракија, и то јабуковача и она од дивљих крушака. У Сопотници се преко лета организују планински кампови.

Крај је веома погодан за екстремне спортове, пре свега планински бициклизам, спортско пењање, рафтинг, планинарење, али и за лагане шетње, лов и риболов. У току летњих месеци чести су излети становника Нове Вароши, Пријепоља и Прибоја до села. Поред Пријепоља, као лепог градића који вреди пажњу, околина је богата споменицима културе још из доба Немањића. Реч је о манастирима Милешева, Куманица, Сопотани и Давидовица, али и о природним лепотама као што је успон на највиши врх Јадовника – Катуних (1 733 m), уз кањон реке Милешевке и могућност сплаварења реком Лим.

Осим разгледања предивних пејзажа и дугих шетњи имали смо и неке задатке које је требало обавити. Другог дана обишли смо сва (активна) врла. Када смо обишли тек три - четири врела и помислили

да не може бити горе – ишли смо још горе. Тачније највише врело, 200 m више од надморске висине планинарског дома у коме смо боравили. Пошто смо лутали шумом, наравно узбрдо, прескакали стене које су штрчале из шумске стеље, провљчили се кроз густо грање, најзад смо освојили и то врело. Како са врха све стазе воде низбрдо тако нам је освајање нижих врела било лакше па смо тог другог дана заокружили потрагу за врелима. По доласку на њих, у једну бочицу узимао се узорак воде из кога би се касније, по повратку у планинарски дом одредила концентрација хидрокарбоната, калцијума и магнезијума у литру воде, док смо количину угљен-диоксида одређивали директно на врелу. Пошто је први дан назван дан „горе“, други је био дан „доле“. Овог пута ишли смо низ ток Сопотнице. Од „Великог“ водопада (како смо га тада назвали) низводно. Неки би рекли да је ово лакше, али са наше тачке гледишта није. Терен је изузетно стрм и обрастао растињем које је мало успоравало наше кретање. Пратећи даље ток Сопотнице сретали смо још

живописних водопада где нам је сваки следећи био „најлеши до сада“. На крају смо се сложили да то буде последњи водопад на том путу. Један разлог је био управо тај што после њега нисмо сретали нове водопаде, а други вероватно зато што је овај водопад био најбогатији водом која се сливала са свих страна и самим тим улепшавала призор. И овог пута као и претходног дана смо узимали узорке и одређивали концентрацију угљен-диоксида. Дан три је био дан за мерење водопада. Ту је наш професор Ђуровић уз помоћ спелеолошке опреме, ужета, неколико студената и чланова наше мале екипе, мерио висину појединих водопада. Остали студенти су уживали у погледу на предивну природу, помало страхујући за професора Ђуровића који је био на висини задатка. Пошто смо се челичили претходна три дана, четврти је био најлакши. Задатак за овај дан био је да се на одређеним деловима тока поставе мрежице, тзв. хватачи бигра. Пошто су мрежице добро учвршћене остало нам је само да сачекамо да и природа одради своје.

Пише: Ивана Неђић

Ова година је мојим колегама и мени донела пуно лепих путовања. Две теренске наставе на којима смо били у априлу и мају су нас потпуно одушевиле и пожелели смо још. Они који имају ту част да буду део ЕГЕА заједнице имали су прилику да то „још“ и остваре.

Балканијаду је организовао ентитет Београд, а овај семинар је одржан у предивном етно комплексу „Срна“ од 1. до 5. октобра. „Срна“ се налази у подножју Старе планине у селу Инову, надомак Калне. До Калне се, од Књажевца, може доћи локалним превозом (дакле, нешто слично аутобусу фирме «Крстић и син» из култног филма „Ко то тамо пева“) или таксијем који је, у случају да не путујете сами, сјајно решење, јер је брз, удобан и повољан начин да стигнете до самог смештајног комплекса (а и никада се не зна да ли ћете имати ту срећу да вас вози таксиста који би свој тренутни

посао без проблема могао да замени манекенским).

Касније ћу писати о самом програму Балканијаде, а сада бих пажњу посветила нашем смештају. Чим крочите у двориште овог етно села схватићете колико је љубави и труда уложено у изградњу савршене атмосфере која вам све време ствара дивни осећај да сте део онога што зовемо „сеоска идилла«. Немојте да се изненадите ако вам се у шетњи до мале плаже на обали Трговишког Тимока придружи магарац. Успут ћете наићи и на остале чланове малог зоолошког врта који се овде налази. Након шетње, љуљања и клацкања и дружења са животињама, сместићете се у лепо опремљене собе које су уређене тако да не одступају од окружења. Дрво и пригушено осветљење доприносе опуштености коју овде све време осећате. После свих тих активности, нема сумње да ћете огладнети. А онда следи најлепши део боравка. Доручак, ручак

или вечера, свеједно је нећете остати гладни, то је сигурно. Било да се гостите врућим мекикама са ајваром, козјим сиром, питом од домаћих кора, кајмаком, коњским кобасицама, сланином, пирошкама, чорбама, ћуфтама у парадајз сосу, кромпир-пиреом, рестованим кромпиром, роштиљем, пуњеним паприкама, пребранцем, салатима, врућим лепињама или џемом од шипка, нећете се покајати. Све је домаће! И све годи. (Моја топла препорука је да, ако се нађете неколико дана у „Срни“, не стајете на вагу неко време по повратку дому.)

На Балканијади су учествовали чланови из ентитета Љубљана, Загреб, Бања Лука, Нови Сад, Београд и Скопље. Првог дана, који је био предвиђен за упознавање и дружење, заједничка спона свима нама били су тактови Екс Ју рока. Други дан је био резервисан за одлазак на Бабин зуб, један од најатрактивнијих врхова у Србији. Изграђен је од кварцних пешчара, а налази

се на виси од 1758 m надморске висине. Попели смо се на сам врх, а онда сам схватила да то нисмо учинили на теренској екскурзији у мају, јер смо се тада попели на неколико остенака из ове групе, али не и на највиши. Стога упућујем апел онима који следеће године буду водили теренску наставу на Стару планину, да потраже онај „зуб“ који је јасно обележен таблом. Направили смо неколико групних фотографија и вратили се у смештај. Било је у плану да после ручка имамо спортске игре, али нам је ручак био довољан. Вежбали смо трицепс кидајући лепиње и спуштајући и дижући виљушку од тањира до уста и назад. То је било довољно фискултуре за ово поподне. Након тога је уследило културно вече на којем су нам се представиле земље учеснице. Домаћи производи из Македоније, Хрватске, Босне и Херцеговине и Словеније би били превелики изазов после обимне вечере, да нису укусни колико јесу. Дегустација аутентичних производа спонтано је постала још једна журка, а Балканијада је и званично отворена.

Трећи дан обележен је целодневним излетом у Књажевац. Дочекао нас је локални водич, Никола Дојчиновић, и најпре смо имали прилику да видимо туристичку организацију Књажевца, а затим нас је повео у Завичајни музеј. У стамбеној згради породице Сибиновић која је саграђена 1906. године данас се налази поставка која обухвата праисторију књажевачког краја, фантастичне слике уметника Драгослава Живковића, који овде живи и ствара, и етнолошку збирку двопрећних чарапа, којима се овај музеј посебно поноси, као јединственим благом у свету. После обиласка спомен-парка, галерије споменика на отвореном, упути-

ли смо се на видиковац са ког се пружа предиван поглед на град и где одмах постаје јасно зашто се некадашњи Гургусовац популарно назива Мала Венеција. Овде се Сврљишки и Трговишки Тимок спајају у Бели, па не чуди чињеница да се преко ових река пружа седам мостова. Затим смо се упутили у градску библиотеку где нам је Марко Михајловић из Центра за одрживу будућност Зелена зона одржао предавање о ревитализацији Старе планине и нелегалној градњи у овом крају. Пре него што смо пошли назад, отишли смо у Ргошку бању, велико изненађење наших организатора. Низ извора топле воде, температуре изнад 20°C, атрактиван је и ван купалишне сезоне. При повратку у етно село, свратили смо у посету Доњој Каменици. Ово село је јединствено у Србији, јер се у њему налази најоригиналнији и највреднији уметнички споменик Епархије тимочке- црква Свете Богородице из прве половине XIV века. Овај православни споменик је задужбина непознатог властелина, а данас је под заштитом Републике Србије као споменик културе од великог значаја. Дан је завршен другом културном вечери- представљењем Србије. На три велика стола постављени су домаћи производи: пиће, послатице и слана закуска. За крај, рођенданска торта ЕГЕА Београд- вруће прасе!

Дан пре него што смо се растали, упутили смо се према селу Топли До, на још један излет. Свратили смо до Бигрених водопада на Стањинској реци и након фотографисања наставили пут ка Темској. Овде смо се састали са неколико чланова удружења Pirot E Publika. Као невадина организација, РЕР свој рад фокусира на развоју урбане културе младих и подизање свести о

питањима која су од интереса друштву, са визијом изградње креативног простора за младе људе у овом крају. Заједно смо отишли до Топлог дола, села у парку природе Стара планина, најближег врху Миџор. Ово насеље, због близине бројних водопада, представља уникат у Србији. Најатрактивнији водопад смо имали прилику и да видимо: Пиљски. Пешачили смо четири километра и дошли до величанственог призора водопада високог 64 m. Ово је други по величини водопад у нашој земљи, а скрива га неприступачни и шумовит предео испод врха Пиља. Лепота овог пејзажа била је позната само локалном становништву све до 2002. године, управо због његове заклоњености. Овде смо направили предак како бисмо се окрепили и дивили ономе што само природа уме да направи, а затим смо се вратили до села, и назад до Темске где нам је Немања Живковић, један од чланова удружења РЕР, одржао предавања о оживљавању села и активностима које ово друштво спроводи по том питању. Након кратке дискусије и повратка у смештај, Балканијада број 7 се приближила свом крају.

После опроштајног доручка, додељене су нам дипломе за учешће на овом семинару. Традиционално, наместили смо се за групно фотографисање, овековечили овај моменат, а онда полако почели да се растајемо. У мањим групама, напуштали смо „Срну“ пуни утисака са сетним осмеси-ма: срећни што је било лепо, а тужни зато што се завршило.

До следеће Балканијаде, за коју је планирано да буде у Бања Луци, велики ЕГЕА поздрав- за пријатељство без граница!

Пише: Ивана Ђорђевић

Током досадашњег студирања, упознали сте се са садржајима из Картографије, Физичке, Друштвене и Регионалне географије и стигли до Методике наставе географије. Ако се кућа гради од темеља, онда Методика представља кров те куће. Када бисте тражили да вам у једној реченици

треба да се придржавамо. Др Љиљана Живковић нас води кроз наставу. Говори нам о томе како треба да започнемо час, на који начин да га организујемо и како да га завршимо. У својој књизи, професорка нас подсећа и на то да су наставници носиоци наставног процеса. Наравно да то не искључује могућност коришћења нових

ученицима на прави начин, ваш предмет неће наићи на интересовање. Сетите се само кроз колико предмета сте до сада прошли, а да вам се нису допали или, жаргонски речено, нису вам легли, али су вам наставници садржаје тих предмета учинили доступним и прихватљивим. Из искуства знамо да деца прво заволе наставника, а онда схвате да и предмет који предаје је интересантан. Ваш задатак је да својим знањем, пожртвованошћу и покретљивошћу анимираете ученике. Треба да их научите да све што раде, раде за себе и да се људи цене по резултатима рада. Личним примером им покажите да се сваки труд препозна и на крају исплати.

Бити наставник је привилегија, млади сте, амбициозни, пуни елана, жеље и воље, а Методика ће вас сасвим сигурно научити да и предмет, у нашем случају географија, постане такав. Радићете у основној или неком типу средње школе, у сваком случају, са младим људима, Некима ћете бити мама или тата, психолог или педагог, друг и другарица, исповедаоница, узор, а некима све заједно. Будите неко кога ће се радо сећати, кога ће на почетку имитирати, а касније цитирати. Не заборавите да човек мора остати ученик и онда када постане учитељ.

Методика наставе географије нам говори о томе да треба да се трудимо да упознајемо своје ученике, да се дружимо са њима, сарађујемо, развијамо позитивна осећања, ширимо хуманизам, а пре свега нас учи да своје ученике учинимо добрим људима.

Уџбеник је намењен студентима четврте године смера Географија као и свима онима који желе да сазнају како постати успешан наставник географије.

кажем чему нас учи Методика наставе географије, одговорила бих следеће: "Учи нас како да постанемо и заувек останемо добри наставници." Методика представља синтезу свега претходно наученог.

Уџбеник Методика наставе географије нас учи како треба да држимо наставу, шта никако не смемо да радимо, а чега

технологија, али оне нам служе да наставу учинимо савременијом. Наставник је у наставном процесу био и остао незаменљива личност. Не заборавите чињеницу да је час онакав како га наставник држи. Можете да будете врсни познаваоци своје области, али уколико своје знање не пренесете

СТУДИРАМ У ИНОСТРАНСТВУ – У СРБИЈИ

Интервју водила: Кристина Ђосић

Упознати смо са тим да на нашем факултету, у различитим генерацијама студирају студенти који су дошли из других земаља, нама блиских или можда не... Па тако и у мојој генерацији студира девојка са далеке Шри Ланке чије име гласи Гетмини Пабасара Апухамилаге, а међу својим колегама је позната као Пабасара или још једноставније – Сара. О животу и студирању у Србији она каже следеће:

Како си се одлучила да дођеш у Србију?

Добила сам стипендију за студирање у иностранству, а једина земља на листи за стипендије која је нудила студије из географије била је Србија. Са друге стране ово је другачији део света од оног у којем ја живим, па зашто не бих покушала?

Какав је био твој први утисак када си дошла у Србију?

Прво што сам запазила био је снег. Тако сам хтела да га дотакнем, али ме је пратиља пожуривала да се прво сместимо у дом и да се добро обучем па тек онда да изађем напоље.

И какав је био твој први сусрет са снегом? Јеси ли

уживала?

Да, али било је хладно, потом сам се оклизнула па ми више није био занимљив. То је био дан помешаних осећања.

Можеш ли нам нешто рећи о Шри Ланци и упоредити је са Србијом?

У погледу климе наша годишња температура се не мења као у вашој земљи. Ми имамо само сушну и влажну сезону. Природа се разликује у погледу биљака и животиња, практично свега. Овде ми је веома интересантно како се природа мења током четири годишња доба, сада јој се све више дивим. У погледу културе моја земља је доста конзервативна. Ја, па ни остале жене не смемо нигде да излазимо саме после осам сати увече. Оно што у Србији ценим највише јесте слобода коју ваше жене имају.

Колико дуго је трајало твоје навикавање на живот у Србији?

После месец дана осећала сам се као да ми је ово други дом. Није ми било тешко да се прилагодим на начин живота у Србији. Београд ми се веома допао. Волим да шетам поред река, а заправо знам више аутобуских линија овде него у Коломбу. Ваш град је изграђен тако да сналажење чак ни за странце као што сам ја није тешко. Језик ми је једини проблем.

Како напредује учење српског језика?

Мислим да сам напредовала у односу на прву годину. Мало више разумем професоре када предају, али не и читаво предавање. Ваш језик је баш тежак и треба ми више времена да га савладам, али сналазим се.

Какав утисак на тебе

остављају људи у Србији?

У суштини су фини, љубазни и воле да помогну, нарочито млади. Радознали су, отворени и желе да упознају неког новог. Мада неки и нису такви. Понекад се дешава да у аутобусу нико не жели да седне поред мене. Иако је гужва, место до мене је празно. У почетку ме је то погађало, али касније сам се навикла – више места за мене!

Како ти се чини Факултет и студирање? Која ти се област географије више допада?

Факултет ми се допада. Сви су љубазни и излазе ми у сусрет. Слушала сам колеге из иностранства који студирају на другим факултетима у Београду и у поређењу са њиховим факултетима и начином на који се они односе према иностраним студентима наш факултет је сјајан. Што се тиче географије, више волим друштвену географију.

Да ли си посетила још нека места у Србији и која су ти најзанимљивија?

Била сам у Суботици, Вршцу, Нишу, на Златибору и Златару као и на неким теренским наставама. Највећу пажњу су ми привукли Београд и Суботица.

И за крај, да ли би волела да останеш у Србији након завршених студија и шта би рекла својим сународницима о студирању у Србији?

Ја бих волела да останем у Србији, али обавеза ми је да се вратим у своју земљу и да се вратим у своју земљу и тамо нађем посао. Оно што бих свом народу рекла је да је одлазак у Србију променио мој живот. Упознала сам неку нову културу и начин живота, научила сам много тога и постала самосталнија.

Пише: Младен Радосављевић

Дали сте се икад запитали како би изгледао свет у коме не би било наоружања и војске? Звучи помало утопистички, зар не? Али, у мору земаља чије армије броје на стотине хиљада војника, на хиљаде и хиљаде авиона, тенкова, бродова и осталих војних средстава, постоје и „мирније воде“, односно земље које званично немају своју војску.

Јосиф Стаљин је једном рекао „Свако успоставља свој систем докле његова армија може да досегне“. Данас када живимо у свету израженог милитаризма, свету у коме поједине земље издвајају милијарде долара годишње за војску и наоружање, неминовно је да смо сваког дана сведоци многобројних догађаја (нажалост више оних немилих) који произилазе управо из тенденција појединих држава да на светској позорници покажу ко је већа војна сила. Но, за разлику од ових земаља постоје и оне које уопште немају војске нити наоружања. Овде се углавном ради о земљама које у историји нису имале већих оружаних сукоба или о земљама са изузетно малом територијом које имају безначајну (можемо слободно рећи никакву) улогу на политичкој и војној сцени. Територију ових земаља штите друге државе и то углавном оне са којима је успостављена добра сарадња или оне са којима постоји традиционална и географска повезаност. У обзир су узете само независне територије.

Од европских земаља издавајемо четири које немају своју војску, а то су Андора, Ватикан, Исланд и Лихтенштајн.

О заштити Кнежевине Андоре се брину оружане снаге Француске и Шпаније. Због одсуства националних

војних формација дозвољено је да свака кућа поседује оружје ради заштите. У случају рата, природних катастрофа и слично, мушкарци старости између 21. и 60 година се морају одазвати држави. Током своје историје ова земља је више пута била анектирана и окупирана од стране Француске и Шпаније, али без већих оружаних сукоба и зато не треба да чуди што је одржала највише веза баш са овим земљама. Кнежевина је била једна од многобројних држава која је објавила рат Немачкој у Првом светском рату и била је приморана да 1939. године потпише мировни уговор са истом земљом јер није ратификовала Версајски споразум. Због тога је успела да очува неутралност током Другог светског рата. Андора данас има специјалне јединице за борбу против тероризма GIPA (Grup d'Intervenció Policia d'Andorra). Ово је групација чије је деловање најсличније војсци, али је она под окриљем полиције. С обзиром да Андора није угрожена од стране терориста ова организација врши рутинска полицијска задужења попут патролирања и хапшења преступника. Регуларне полицијске снаге броје 240 припадника.

Када је реч о Ватикану многи ће се одмах поставити питање: „Шта је са Швајцарском гардом?“ Наиме, Швајцарску гарду је основао папа Јулије Други 1506. године, а била је састављена од швајцарских плаћеника. Гарда данас броји око 135 припадника. Треба имати у виду да она заправо припада Светој столици односно врховној власти Католичке цркве, а

не Ватикану као држави тако да Гарду не можемо рачунати у званичну војску Ватикана. Поред Швајцарске гарде издвајамо и Корпус жандармерије Ватикана који има улогу полиције, жандармерије и обезбеђења. Основан је од стране папе Пијеа VII 1816. године. Током своје историје ова формација је мењала име више пута да би своји садашњи назив добила 2002. године. Она броји око 130 чланова на чијем се челу налази Инспектор Генерал Доменико Ђани. За одбрану територије Ватикана задужена је војска Италије.

Једна од земаља чије појављивање на овој листи може да изненади јесте Исланд поготово ако смо упознати са чињеницама да је ова земља чланица НАТО пакта, али и да има знатно већу површину од минијатурних земаља које су споменуте или ће то тек бити. Ово је једина држава чланица НАТО-а која нема регулар-

Швајцарска гарда

НЕМАЈУ ВОЈСКУ

не оружане снаге. Све до 2006. године је постојао споразум са Сједињеним Америчким Државама чије су војне снаге, према том договору, имале пуно право да бране територију Исланда. Данас територију земље бране војници (углавном амерички) НАТО базе у граду Кефлавику. Постоје и многи споразуми о војним операцијама са Норвешком, Данском, али и са другим чланицама НАТО пакта. Исланд има Обалску стражу и специјалну јединицу познату под називом Викиншки одред (Vikingasveitin) на чијем је челу био шеф полиције Рејкјавика. Тако је било све до 2004. године када је новим законом донета одлука да се специјалне снаге нађу под патронатом министра правде (тренутно Бјерн Бјарнасон) и цркве који одлучују о томе под чијом ће се командом наћи полиција и специјална јединица. Поред свега наведеног треба споменути систем за одбрану ваздушног простора

Исланда који је изграђен 1987. године и који је опремљен најсавременијом технологијом и Исландску кризну јединицу која је основана од стране министарства спољних послова. Она је слична војсци, обучена је за различите видове борбе и задужена за интернационалне мировне мисије као и за деловање у ванредним ситуацијама. Поред специјално обучених припадника она обухвата једним делом и полицијске снаге као и запослене у хитним службама.

Лихтенштајн је укинуо војску непосредно после Аустријско-Пруског рата, тачније 1868. године. У овом рату Лихтенштајн је учествовао са 80 војника, али они нису били укључени у борбе. Док је постојала, војска ове земље је следила политику неутралности. После споменутог рата парламент је одбио да обезбеди средства пре свега због уштеде новца. Један од оних који су се успротивили овој одлуци је био и сам кнез јер је сматрао да би овакав потез ослабио државу која би могла да постане лак плен за велике силе. Као компромис донета је одлука да је формирање војних снага дозвољено само у случају рата, али се до сада таква ситуација није догодила. Данас се за безбедност ове земље брину полицијске снаге у којима је запослено 125 људи и јединица за специјалне задатке.

На крају, као посебан случај можемо издвојити Кнежевину Монако. За одбрану

територије Монака је задужена Француска, али и поред тога у кнежевини постоје две мале војне јединице. Једна је задужена стриктно за очување безбедности принца и његове породице, а друга за одбрану грађана. Обе јединице су веома добро трениране и опремљене су најсавременијим оружјем.

Нажалост, можемо само да се помиримо са чињеницом да већина држава, било својевољно или не, глуми марионете онима које имају знатно већу моћ од њих. Поједине земље, укључујући и ове које смо набројали, једноставно нису у позицији да бирају, тим пре што је и њима потребна заштита грађана и територије. Тужно је то што неке друге државе, много политички и војно снажније, раде то добровољно, често (не)свесне тога да одређеним потезима приближавају свет новим сукобима. Иза одлука појединих светских сила да шаљу своје војне снаге на различите територије и да на тај начин играју улогу „светских миротвораца“ крије се много другачија слика од оне која нам се сервира, а подлогу свему томе представљају лични интереси. Наравно, све се то одиграва на рачун оних слабијих (или неистомисљеника) који неретко постају само колатерална штета. Изгледа да живимо у временима када је шака војника снажнија од уста пуних ваљаних аргумената. Као што је рекао познати немачки филозоф Артур Шопенхауер: „Да је човечанство одувек било разумно историја не би била дуга хроника пуна глупости и злочина“. То је слика која „краси“ планетарну политичку сцену и нема назнака да ће се нешто иоле променити у будућности.

да у Ватикану

Пише: Драган Шибалић

После 185 дана, 12 562 km, 9 држава, 3 промењена ланца, 2 сета спољашњих гума, 17 жица и једног промењеног зупчаника – крочио сам и на тло Јапана... Сан који сам дуго сањао претворио се у јаву! Иза себе сам оставио Румунију, Мађарску, Украјину, Белорусију, Русију, Казахстан, Монголију, Кину, Јужну Кореју, прокрстарио метрополама попут Минска, Москве, Астане, Улан Батора, Пекинга, Сеула... Осећај је невероватан!!! И даље ми пред очима играју слике градова Лвив, Казањ,

Самара, Оренбург, Павлодар, Новосибирск, Далијен, Бусан... Сада ми делује нестварно све оно са чиме сам се на свом путовању сусрео и са чиме сам се хватао у коштац.

Изборио сам се са непрегледном казахстанском степом, сибирским комарцима, прошао кроз страшну и сурову пустињу централне Монголије, изашао чак и на крај са Гоби пустињом. Но, нисам дао да ме зауставе моћни планински превоји и венци Карпата, Алтајских, кинеских и корејских планина... Освајао сам врхове попут Куполе (3 600 m) на

Алтајским планинама, вулкан Халасан (1950 m), који је највиши врх Јужне Кореје. Спасаво сам се са ледника Ак-Тру са 4 000 m, где ме је ухватило с т р а ш н о невреме... Не, ту није био крај. Пловио сам Жутим морем од Кине до Кореје и Јапанским морем од Кореје до Јапана и свим својим чулима уживао у лепотама светског чуда од природе – острва Ђећу. Српска застава виорила се и на Кинеском зиду. Шетао сам се Забрањеним градом, био у посету Џингис кану, пецао на м о н г о л с к и м језерима, јео свилене бубе и живо месо у Кини и ко зна шта све још... У пустињи сам спознао колико је вода

нешто што је непроцењиво вредно. Небројено пута спавао сам у шатору, борио се са ветром, кишом, песком, сунцем, лошим путевима, у два наврата муње и громови били су моји љути непријатељи. Али ништа ме није зауставило, баш ништа није могло да ме поколеба. Ни у једном тренутку нисам помислио да одустанем јер се никад нисам покајао што сам кренуо и увек сам грабио само напред ка циљу – тамо где се сунце рађа... Увек сам са поносом носио српску заставу и са поносом говорио одакле долазим. Што би рекао неки мој пријатељ, био сам прави амбасадор наше земље.

Имао сам ту част и задовољство да упознам људске величине – Салета Станојевића и Данка Лазовића у Пекингу, као и нашег амбасадора Милана Бачевића, затим Богољуба Карића, власника „VK Group“ у Минску, челнике бициклических и спортских савета у Монголији и Казахстану. Сви они су ме изванредно дпчекали, угостили и помогли, свако у складу са својим могућностима. Помоћ и подршку пружили су ми и ресторан Балкан и фирма „Ера Строј“ из Москве захваљујући породици Рајичић, па онда српска фирма „Термовент“ у Новосибирску, затим „Изи Инжењеринг“ у Улан Батору, као и многи наши људи у Москви, Оренбургу, Самари, Казању, Астани... Упознао сам много добрих људи, било је и лоших, али много мање. Нису биле важне културне разлике, нити језичке баријере, није биле битна ни религија па па тако ни различити светови из којих долазимо. Ти људи су ми помагали на сваком кораку, упркос свему. Како бих икада могао да заборавим Вилијана и Мистер Суна из Делијена, Кинеза Зао Хонга, Килемуте из Еренхота, Дениса и Диму из

Шебалина, фармере Анатолија и Каћу, Владимира и Наташу из Безимјенова у Сибиру, породицу Ковалов из села Матјевка, такође из Сибира, па све оне дивне људе из казахстанске степе Кољу, Хусена, Ивана и Татјану, многим сам имена заборавио, али не и оно што су урадили за мене, па затим Киргистанца Кима, Јеонг Хуи Сеока из Бусана, Џастина из Геонгсана, лепу Динару из Астане, па сервисера Сашу, такође из Астане, Пољака Јарика Каминског, Џекија, гробара из Улан Батора, алпинисту Илију са којим сам освајао ледник Ак-Тру, мале и велике планинаре из Томска, људину Салаута Игљкова из Павлодара... Не могу заборавити ни Косу из села Цаганур у Монголији, који ме је покрао, али тако ми је ово путовање учинио још занимљивијим. А такође не могу заборавити ни Ивана Ђурића који је возио са мном до Москве и Николу Прпића који је ишао до Украјине, Ирца Пита који је са мном возио по Јужној Кореји пет дана, а у Астани сам имао ту част да ме испрате и са мном возе бициклисти из светски познатог клуба „Астана“... Незабораван је био дочек од стране наших људи 30 km пред Улан Батором уз традиционални српски роштиљ а увече и пасуљ. Такође не могу заборавити ни конобара Мату из ресторана „Балкан“ у Новосибирску који ми је за срећан пут спаковао печење и једну флашицу српске киселе воде која ме је касније спасила у монголској пустињи када сам остао без воде...

Стићи ћу ја и до вулкана Фуџи, освојићу Токио, то је само питање дана! А онда – онда могу поносно рећи „Србија до Токија!“ Коначно ћу остварити сан за који сам се борио и живео шест месеци. Иако ми се сан

остварује, иако ће у потпуности бити остварен јер сам урадио нешто велико за себе у сваком погледу, нешто што ће ми бити успомена за цео живот – ипак, недостаје један делић да слагалица буде потпуна, ипак недостаје оно што ће попунити малу празнину која остаје. Жељан сам још већег изазова, веће авантуре, још веће борбе... Жељан сам да заокружим ову причу тријумфално, да завршим ову причу како сам је и почео и да се вратим кући бициклом. Додуше, како сада ствари стоје, по првобитном плану из Токија, ја се враћам за Србију авионом око 10. новембра. Али у међувремену родила се нова идеја, нова крилатица – „Србија од Токија до Рија“. Контактирао сам неке спонзоре, али не све, имам их још у виду и ако будем успео да сакупим довољно финансијских средстава, колико сматрам да ће ми требати – ниједна сила ме неће спречити да ову идеју спроведем у дело. А путовање би се одвијало следећом рутом: Кина, Вијетнам, Лаос, Тајланд, Мијанмар, Индија, Пакистан, Авганистан, Иран, Турска, Бугарска, Србија, Мађарска, Словенија, Италија, Француска, Шпанија, Португал до Лисабона одакле

бих авионом за Јужну Америку, где бих направио неки круг до почетка Олимпијских игара у Рију петог августа... Бициклическа тура, она која ће оставити трага!

Међутим, ништа од овога не би било могуће и не бих стигао чак догде, да није било оних који су били мој верни „Санчо Панса“, мој ветар у леђа. Они који су веровали у мене и били моја безрезервна подршка.

Компанија „Теленор“ је била мој верни пратилац и веза са Србијом, а ту су и град Краљево, „Vike shop Fantastic“, штампарија „Кварк“, „Даикин“, „Мобил хаус“, „Хаски“, „адидас“, „Пан спорт“, „Херба лајф“ – Краљево, и наравно моја родбина, колеге бициклисти, комшије и пријатељи који су ме од самог почетка подржавали. За све њих – једно велико ХВАЛА до неба! Иначе до Токија је изашло 14 000 km, а освојио сам и вулкан Фуџи. Почео сам са писањем књиге о целокупном путу и негде крајем јануара у Београду ће бити промоција књиге као и презентација целе туре и најава за нову... тако да професори и млади географи могу доћи и уживо чути утиске.

У ПОСЕТИ IX БЕОГРАДСКОЈ

Интервју водила: Ангелина Опалић

Уваженог дугогодишњег директора Девете београдске гимназије, "Михаило Петровић Алас", господину **Дејану Јосиповића**, нисмо нимало случајно одабрали за овај интервју. Знамо да дуго и успешно руководи овом школом и с поносом одржава њен високи углед и стечени реноме. Доказ за то су бројне престижне награде ученика ове гимназије на разним такмичењима широм света, као и успеси њених бивших ученика, сада признатих младих стручњака из различитих области.

Поштовани господине директоре, познато је да у животу сваког човека постоји тренутак када се нађе на раскршћу и када је одлука коју треба да донесе судбоносна. Сећате се, верујемо, како се то Вама догодило, односно, како сте Ви одабрали географију за свој животни позив?

Географски атлас, велика зидна карта Европе у соби као и свакодневно праћење емисија у тадашњем школском програму Телевизије Београд су били неизоставни део мог најранијег детињства. Ту бих још додао и непревазиђене путописне емисије Караван аутора Милана Ковачевића, које нисам пропустио по цену да не стигнем да урадим домаћи за сутрадан. Тако да је у мом случају то животно раскршће и одабир професије стигло још у предшколским данима.

Ипак сте, пре више година оставили дневник и одељењско старешинство и за собом затворили врата кабинета за географију. Ухватили сте се у коштац, чини нам се, са много већим и бројнијим изазовима новог

посла. Да ли смо у праву?

Апсолутно сте у праву. Руководјење школом је увек био одговоран и рекао бих понекад стресан посао. У данашње време имам утисак да су ове две карактеристике још израженије.

Свакако је оптерећујућа и озбиљна Ваша брига о условима рада ваших ученика и колега, као и сарадња са родитељима. Рекло би се рад на три поља који треба успешно реализовати. Признајте нам да ли је некада тај изазов покренуо сумњу да то превазилази Ваше способности?

Мислим да не постоји директор школе који понекад нема такву сумњу, или бар помисао шта ми је ово требало! Чињеница је да је у последњих двадесетак и више година дошло до општег урушавања система вредности у друштву. Јасно је да и просвета није била поштеђена. Управо зато задатак сваког директора школе

је да заједно са професорима, ученицима и родитељима изгради мостове сарадње како би мисија школе поново била успешна.

Да би процес наставе био успешнији неопходна су бројна наставна средства. Да ли сте, можда мало, пристрасни када је у питању настава географије?

Наравно. Шалим се, мада постоји и она народна у свакој шали има и ...

Утисци са разних путовања по свету, а нарочито са екскурзија, за многе од нас су били непроцењиви, па отуда и неким интересовање за географију. Сећате ли се ви својих екскурзија и има ли разлике између "онда" и "сада"?

Постоји једна битна разлика и бројне сличности. Разлика је сто смо ми који смо одрастали у СФРЈ, на екскурзије ишли по тадашњој великој земљи, а данашње генерације средњошколаца углавном у

ГИМНАЗИЈИ

завршним разредима путују у иностранство. Остало је углавном исто. Екскурзије су и „онда“ и „сада“ омиљени део школске године код ученика! Уз едукативни део путовања, заувек остају и успомене на дружења и бројне анегдоте.

Наша земља је мала, али изузетно богата географским феноменима, природним и друштвеним. Шта Ваш гимназијалац по Вашем мишљењу, не би требало да пропусти да види и упозна пре него што изађе из гимназије?

Србија заиста обилује садржајима како природним тако културно-историјским који би требало да буду саставни делови екскурзионих путовања како у основним тако и у средњим школама. Од природних феномена можда бих издвојио Ђаволу Варош, уз констатацију да приликом извођења екскурзије у том делу Србије отежавајућа околност је лоша саобраћајна инфраструктура и недостатак адекватних

смештајних капацитета.

Да ли успевате да се и даље стручно усавршавате, с обзиром на све обавезе које имате?

Током првих неколико година обављања послова директора школе, заиста је географија била у другом плану с обзиром на недостатак времена и бројне обавезе. На моју срећу све више налазим времена за читање географске литературе, а са посебним задовољством сам учествовао и на скорашњем Конгресу географа.

Када бисте били у могућности да нас поведете на неко за Вас посебно место, где бисмо се пробудили?

Много је таквих места, али ево мој предлог би био врхови фјорда који се налази у залеђу Ставангера у Норвеској. Спој мора и моћних стена даје неопisivу слику лепоте и снаге природе.

Били сте на Четвртном конгресу географа на

Копаонику. Каква је перспектива географије и шта бисте поручили млађим колегама који су се определили за овај позив?

Мишљења сам да сви географи морају више радити на промоцији наше науке. Ту посебно место имају Географски факултети и СГД. У времену када се најбољи ученици београдских школа опредељују за студије пре свега имајући у виду прагматичне разлоге, постоји реална опасност да студије географије буду маргинализоване како по интересовању тако и по квалитету студената. Са друге стране заиста је било лепо видети много младих људи на Копаонику који се са искреним ентузијазмом и посвећеношћу баве географијом.

Можемо ли било како успоставити сарадњу, да у Вашој престижној школи промовишемо најлепшу науку на свету како бисмо можда сутра добили колеге с реномеом?

Са задовољством прихватам предлог. У Деветој гимназији имамо заиста изузетне наставнике географије који годинама и мимо часова редовне наставе организују бројне активности. Ближом сарадњом наше две установе, кроз организацију трибина, гостовања професора са Географског факултета и на друге начине сигурно би се и међу ученицима Девете гимназије повећало интересовање за, како рекосте, најлепшу науку.

Пише: Марко Крстески

Злато је узбуђивало човекову машту још од давних времена. Оно је било једно од првих метала у људској преради. Кроз историју, у свакој култури злато је представљало симбол лепоте, чистоће и моћи. Фараон Тутатнкамон (1400 п.н.е.) сахрањен је у златном ковчегу, а његово лице прекривала је маска од златног лима. Познато је да су се у средњем веку појавили алхемичари, који су јефтине елементе као што је олово, хтели да претворе у злато како би се обогатили. Злато је присутно на копну, али и у мору и живим организмима. У чистом елементарном стању најчешће се јавља у виду зрнаца или листића унутар кварцних стена. Стенска маса садржи просечно око 0,004 g/t, али је највише присутно у магматским стенама. Приликом ерупције Етне, сваког дана се избацује из земљине унутрашњости и до 2,5 kg злата.

Највећи комад чистог самородног злата од 120 kg пронађен је у Аустралији 1869. године. Злато је један од ретких елемената који се може наћи у природи као метал. Као слабо реактиван, на ваздуху се не мења ни при јаком загревању и стога није трошан. Не реагује са кисеоником ни већином других елемената, па може постојати у окружењу а да не формира минерале. У природи злато

није потпуно чисто па се јавља као легура са сребром, бакром, п а л а д и ј у - мом, гвожђем, цинком, оловом, калајем, бизмутом, кобалтом. Сирово злато из руде поред злата има и 19 % сребра и 3 % других примеса. Уколико је садржај сребра у злату 25%, тада се назива електрум. На планини Моунт Морган у Аустралији нађено је најчистије злато у природи чистоће 99,7 %.

Јувелири су нашли начин да одреде колико је злато заиста чисто. Карат је скала за чистоћу злата која нам показује удео злата у легури. Па тако, уколико је у питању 24 каратно злато, онда се ради о 100 % присуству. Обично су у промету мање чистоће, као што је 12 каратно, 18 каратно и 21 каратно, као део злата од укупно 24 дела легуре. На спортским такмичењима, највиша одличја и трофеји су у знаку злата. Занимљиво је да су се током прве 3 олимпијаде додељивале медаље од чистог злата, а након тога су почеле да се позлађују. Трофеј светског фудбалског првенства изграђен је од 18 карата, тј. 75 % злата и 25 % од примеса.

Злато је необично мекан елемент (2,5-3 по Мосовој скали), и стога се тешко може направити уметничко дело, јер када би то и успели, приликом јачег стезања оно би почело да се савија и губи првобитну форму. Зато се злату додају други метали, обично сребро и бакар, како би постало јаче и издржљивије. Злато је тежак елемент због велике густине од 15,5 - 19,3 g/cm³, која варира због примеса. Температура

топљења му је 1064°C, а испарава при 2600°C. Најчешће је златножуте боје, али се мења при садржају примеса, нпр. сребра (бледожута) или бакра (црвенкаста). Растегљивост злата је изузетно велика, па се од 1 g злата може извући жица дужине 3 km, а ковањем се могу добити листићи (златне фолије) дебљине до 0,0001 mm. Такви листићи су 500 пута тањи од човечије длаке.

У најзначајнија лежишта злата спадају хидротермална и расипна, која дају знатан део светске производње. Расипна лежишта се налазе у сливовима великих река у виду алувијалних и делувацијалних наноса.

По једној теорији о појави злата на површини Земље каже се да, док је планета била још у неоформљеном стању, су сви тешки елементи потонули ка њеном средишту. Тада би човек, да би дошао до злата, морао да копа у дубину хиљадама километара, јер је злато један од тежих елемената и међу најгушћим који постоје. Међутим, велике количине злата налазе се између површине и првих 100 m дубине земљине коре. Претпоставља се да су након што је планета очврснула, велики објекти из свемира почели да падају по одређеним местима на њеној површини. Због тога на неким местима злата има пуно, али постоје и места где га уопште нема. Злато и даље у фрагментима пристиже на Земљу путем метеорита.

Као племенити елемент, у периодном систему, злато се налази на 79. месту, а хемијски симбол Au (Аурум) значи "сјај зоре". Унца је јединица која се користи за изражавање масе, а на латинском значи једна дванаестина (1/12). Фина унца се примењује код племенитих метала и износи 31,1 g.

У светској производњи злата учествују скоро све земље света. Највећи произвођач је Кина са уделом од 14 %. Следи Аустралија са 10 %, а потом ЈАР, Русија, САД и Перу. Све остале земље заједно дају око 46% светске производње. Србија се налази на 58. месту са 14,3 t злата. У највеће произвођаче злата убрајају се компаније: Newmont Mining Corporation (САД), Agnico Eagle Mines (Канада), IAMGOLD (Канада). У највеће руднике злата спадају: Waihi Gold (Novi Zeland), LaRonde (Kanada), Meadowbank (Kanada), Kittila (Finska), Rosebel (Suriname), Sadiola (Мали).

Производња потиче из руда где је злато основни метал, док се остатак добија примарном прерадом руда обојених метала. То је случај са рудницима Бор и Мајданпек, где је злато главни састојак бакарне руде. Рафинација представља завршни поступак прераде, приликом чега се добија чисто злато (финоће 99,6 %)

Велике количине живе се користе за добијање сребра и злата. Највећи недостатак у овом поступку је непотпуно извлачење злата. Најситнији делићи злата слабо се квасе живом и зато не амалгамишу, тј. не прелазе у растворени метал у живи (једини течни метал). Због своје некономичности, овај стари поступак више није у индустријској примени јер је искорешћење злата ниско и није погодан за велике капацитете. Супротно амалгацији, цијанидни процес омогућава да се злато практично извуче чак и из најсиромашнијих стена.

Због својих посебних својстава злато је најкориснији од свих минерала које ископавамо из Земље. Још пре 6 000 година, од злата су се израђивали украсни предмети и накит.

Данас се за производњу накита користи 78 % годишње производње. Због изузетне отпорности на корозију и ниске електричне отпорности, представља најбоље проводнике електричне струје и топлоте. Злато је нашло примену у индустрији аутомобила, електронике, медицине, космичкој и нанотехнологији. Сваки софистицирани уређај садржи злато. Ту спадају рачунари, мобилни телефони, ГПС уређаји, кућни апарати, итд. Вештачки сателити су обложени златом које их штити од сунчеве топлоте, док се визир kacиге астронаута прекрива танким слојем злата и штити га од опасних ефеката сунчевог зрачења.

У медицини, злато се користи у стоматолошком и ортопедском потрошном материјалу, употребљује као катализатор и користи у производњи медицинских уређаја. Одликује се и добрим упијањем ренгенских зрака. Примењује се у стоматологији још од 700. п.н.е. Златом се лечи мањи број оболења и поремећаја.

Злато се дуго користи и као средство плаћања. Комадићи сребра и злата користили су се у раној размени. Древни Сумери су све цене прерачунавали у злато, сребро или житарице, док се у Вавилону користило сребро и бакар јер је злато било превише драгоцено. Први дукати потичу из 560. п.н.е. из Лидије у данашњој Турској. Златни новац је био у трговинској употреби до почетка 20. века, када је замењен папирнатим новчаницама. Финансијско злато у виду полуга, представља подлогу за националне валуте. Свака централна банка складишти злато, како би имала неке своје новчане резерве у злату. Вредност злата је стабилна, за разлику од валуте која може лако да расте или опада. При купо-продаји злата,

свака полуга има свој број, тако да сваки власник добија важећи папир, док се злато и даље зарђава у сефу централне банке и не може се износити.

Од 1971. године, када је укинут је златни стандард, почиње штампање долара (данас и евра) без покрића. Штампање новца је најбољи бизнис на свету, јер за неколико центи можемо направити новчаницу у вредности од 100 долара. У уставу САД стоји да је средство плаћања злато и сребро, али након Другог светског рата и њеног јачања, долар постаје платежно средство. Управо ова неусклађеност стварне вредности новца је један од узрока садашње економске кризе. Зато су инвестиционо злато и сребро, у облуку плочица од 2, 5, до 100 грама најсигурнији начин да се осигура капитал.

Од укупно 170.000 тона злата, више од две трећине је ископано у последњих 50 година. Годишња светска производња креће се између 1000 и 1500 т. Вредност злата је испод 1100 долара по унци, при чему 1 унца одговара 31,1 g. Једна тона злата вреди мање од 34 милиона долара, па самим тим укупно до сада ископано злато вреди око 5.800 милијарди долара. Треба истаћи да се 70 % злата налази у приватном власништву, док централне банке за покриће користе само 30 %.

Рудници злата су једни од највећих загађивача природне средине. За отприлике 15 грама злата, потребно је ископати и третирати хемикалијама (цијанид) око једну тоне злата, при чему се добије 20 t отпада. Да би се избегао штетан утицај експлоатације, потребно је рециклирати злато из секундарних сировина.

Пише: Бранко Жујовић

Када у Пекингу желите да скувате чај, врло је вероватно да ћете у посуду сипати воду која у чесму дотиче из слива реке Јангце, удаљеног преко хиљаду километара. Око девет од укупно 21 милион становника кинеске престонице водом се снабдева из резервоара Данђангкоу, на реци Ханђанг, највећој притоци реке Јангце. У Пекинг се дневно слије око два милиона кубних метара воде из слива реке Јангце.

Пројекат преусмерења воде са југа на север, вредан око 500 милијарди јуана (нешто више од 70 милијарди долара), један је од највећих, ако не и највећи на свету. Започет је 2002. и требало би потпуно да буде окончан 2020. године, када истиче 13. петогодишњи план, а земља обележава стогодишњицу формирања владајуће КП Кине. То је и година у којој Кина треба да испуни план о формирању имућног, односно умерено просперитетног друштва. О модерној Кини није могуће говорити без осврта на њене планетарне градитељске узлете којих има поприлично.

Кина у XXI веку наставља градитељску (инфраструктурну) традицију, мењајући рељеф планете. Та традиција, заснована је изградњом древног Великог канала, од Пекинга до Ханџоа, дугог 1.776 километара, Кинеског зида и великих мостова које је описао Марко Поло. Кинески зид је дуг преко 7000 километара, и одраз је интелигенције и марљивости старих Кинеза. Данашњи Кинези могу бити поносни како на своје претке, тако и на своје савременике. У прошлости, Кина је била сиромашна, пољопривредна земља, али данас је светска сила са стабилном економијом. Пројекти које Кина реализује, представљају озбиљне и скупе подухвате,

који мењају рељеф и успешно превазилазе „препреке“ које је природа поставила.

Данас се кинески узлет не огледа само у сложеном пројекту вишеструког преусмерења воде са југа на север.

реци Јангце. Ова хидроцентрала годишње произведе око 85 милијарди киловат-часова електричне енергије. Њена изградња почела је 1993. године. Поред електроенергетске намене, ова брана, висока 185 и дугачка 2.309,47 метара,

Кина је изградила највећи мост на свету, преко залива Ханџоу, који спаја Нингбо са Шангајем, дуг 36 километара. У Кини се налази аеродром на највећој надморској висини. Реч је о ваздушној луци Даоченг, саграђеној на висини од 4.411 метара.

Кинеским подухватима овде није крај. Наиме, у Кини је изграђена и највећа хидроцентрала на свету, пет пута већа од чувене Хуверове бране у САД. Реч је о брани Три клисуре на

спречава поплаве у овом делу реке и повећава њену пловност. Њена изградња коштала је 25 милијарди долара. Поменути брана је од изузетног значаја за локално становништво.

Код нас је, међутим, скоро потпуно непознат систем канала „Црвена застава“, ископан и уклесан ручно, почетком шездесетих година прошлог века. Овај каналски систем одводи воду из реке Џанг која извире у провинцији Шанси и касније предста-

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ ВЕЛИКОГ ЗМАЈА

вља границу провинција Хебеј и Хандан. Основни канал дуг је нешто више од 70 километара, а цела мрежа канала обухвата деонице уклесане у планину, са 42 тунеле и има укупну дужину од 1.500 километара. Велики хидромелиорациони

изградила и мрежу ауто-путева и магистралних путних праваца дугу око 112 хиљада километара. Овде свакако треба поменути и пругу Ђингхај – Тибет која источне и централне делове земље спаја са Ласом. То

аутомобила „Црвена застава“. За потребе прошлогодишњег самита земаља Организације за азијско-пацифичку економску сарадњу (АПЕК), ова фабрика направила је више посебних возила. Модел Л5, намењен превозу учесника овог скупа највишег ранга, коштао је шест милиона јуана (око милион долара).

Када свему овоме додамо амбицију Кине да у будућности развија више економских зона (економски појас) дуж Пута свиле и Поморски пут свиле за XXI век, можемо стећи основни увид у њену привредну снагу.

Уколико буду спроведене, ове иницијативе потпуно ће изменити лице централне Азије, Блиског истока и источне Европе. Пружиће нове просторе за развој европских земаља, Русије, Африке, Блиског истока, Азије и Океаније са Аустралијом. Биће то наставак развоја без преседана, започетог кинеском политиком отварања према свету коју је осмислио Денг Сјаопинг.

Србија је међу првим државама у Европи искусила сарадњу са Кином. Захваљујући кредитним аранжманима са НР Кином, у Београду је изграђен мост преко Дунава, ремонтован је постојећи и започета је изградња новог блока термо-електране у Костолцу. Кинеске компаније у Србији граде ауто-путеве (Обреновац – Уб, Лајковац – Љиг), а најављено је да ће Србија са Кином и Мађарском приступити обнови, односно изградњи пруге за возове великих брзина од Београда до Будимпеште.

Уз властити привредни интерес (инфраструктурни пројекти су кредитни аранжмани са кинеским компанијама у улози главних извођача радова), Кина мења и лице наше земље, не само своје.

пројекти значајни су за локално становништво, пошто им омогућавају редовно водоснабдевање, као и наводњавање пољопривредних површина. Кинески напредак огледа се у иновацијама и високом напретку технологије које примењују у области саобраћаја. Кина данас поседује мрежу од преко 16 хиљада километара пруга за возове великих брзина, што је више од половине укупне дужине таквих пруга у свету. Од 1989. године до данас она је

је највиша пруга на свету, која прелази преко превоја Тангула на 5.072 метра надморске висине. На једном делу, пругу обезбеђују специјални шипови који спречавају отапање пермафроста током летњих месеци.

На овој прузи је и највиши тунел на свету (Фенгхуошан) који се налази на надморској висини од 4.905 метара.

За разлику од Србије, Кина је задржала и развила фабрику

ЈОВАН МЕМЕДОВИЋ

Пише: Марина Жујовић

Веза између човека и природе је нераскидива. Када упознајемо традицију и културу других народа, видимо како су се они прилагодили на различите услове живота које диктира одређено поднебље. Документарна емисија „Сасвим природно“ чији је аутор Јован Мемедовић, управо документује приче које нас подсећају на ту везу.

Јован није географ по професији, али по опредељењу може се рећи да јесте. Авантуристички дух, и зов природе су оно што Јована покреће, а градска врева тера да мир пронађе у природи. Радити на телевизији је комплексан посао, поготову ако сте управо ви тај, који је урадио преко три стотине документарних емисија у дивљини. Успешно нам је приказао начина живота људи у најсуровијим деловима планете, и то отворено, на један врло објективан начин, са великим ентузијазмом, без драме и „професионалног осмеха“ који свакодневно виђамо. Када се нађете у ситуацији да вам није до смеха, пошто иза себе видите помахниталог медведа, или да на себи имате гардеробе више него на чивилуку, то више није класично снимање емисије, већ авантура. Свестан да му пола Србије завиди на послу који ради, да би био успешан, заиста мора да га воли.

За Мемедовића кажу да је човек који је ишао до краја света, чак и даље. Термини „непознато“ и „неистражено“ у његовим емисијама добили су потпуно ново значење. Људима који се не баве географијом, показао је да дивље животиње не живе

само у Африци, да се риба може јести и жива, да се заседе могу правити вампирима, да се може окупати у води боје рђе у сибирској тајги, а да вам ништа не буде. Дружио се са Мансима и са њима јео „уху“ (супа од штукe и гречка). Био је на обалама језера Исик-Кул. Прилоге из Киргизије, о којој мало знамо, вреди погледати.

Посетио је Исланд, Гренланд, и још много места како у свету, тако и у Србији. Репортаже са Пештерске висоравни, села Брњице и Штавља, такозваног „српског Сибира“ обишао је у јануару, када је тамо најхладније. Научио нас је да временској прогнози не смемо веровати, и да где год да кренемо на пут, обавезно понесемо и оно што мислимо да нам никад неће затребати, јер и најмања ситница може да постане најбитнија у одређеном тренутку, да не би било изненађења.

Све репортаже су са северне хемисфере, али то није случајно. Јован Мемедовић рођен је у Београду, пореклом је са Дурмитора, али љубав према зими и природи, дубоко је укореењена у њему, тако да у топлим крајевима никада се није осећао пријатно. Живети у природи и живети са природом није исто. Живот са природом, то је живот без ограничења, и потпуног прилагођавања природи. Модерно доба у коме живимо, намеће

нам да све чешће користимо технологију, боравимо у затвореном простору и да на природу потпуно заборавимо. Све ређе се одлучујемо да на терену видимо оно што је у књигама написано, или да нешто ново истражимо, тако да постепено ту инертност преносимо и на млађе генерације. Занимљиво је да је сам Јован то уочио, и схватио да је тачна дијагноза да деца у Србији болују од „недостатка природе“. Како би нашао „лек“ за младе нараштаје, отишао је у Норвешку, земљу која има потпуно другачији приступ овом питању. Да би спровео своје дело, Јован се обратио Туви Торстон, нама познатој по дружењу са вуковима. Тува води велики природњачки парк Лангедраг у коме се налазе дивље и домаће животиње. Деца у овај парк долазе орагнизовано и у њему бораве од 3-7 дана. Да би разумели живот у природи, деца устају рано, помозу козе, нахране коње, изводе их у шетњу... Организовано одлазе у шуму где уче о преживљавању у простору. У Норвешкој постоје и предшколске установе које су смештене на фарми, управо да би се деца челичила, јер ако желимо нешто да променимо, морамо кренути од најмлађих.

До посла којим се бави, дошао је случајно, на бироу, веровали или не. Једно је сигурно, обавља га најбоље могуће. Страх од непознатог, дивљине... код њега као да не постоји, и сам каже да је не брине да ли ће преживети већ да ли ће његовом тиму успети снимак. Јованова жеља је да посети нове пределе и да Србе врати на село. Остаје нам да сачекамо неке нове прилоге са другог краја света, и жеља да у скорије време опет угостимо Јована Мемедовића.

АБОРИЦИНИ - НАРОД КОЈИ НЕСТАЈЕ

Пише: Стефан Николић

Већ 50.000 година аустралијски континент припада Аборицинима. Некада је било око 250 различитих аборицинских језика, на стотине дијалеката и много више кланова и подгрупа. Сви они су имали много тога заједничког у погледу духовности и културе, тако да им обједињеност под именом Аборицини није представљала увреду. Више хиљада генерација живело је у номадским групама, као ловци-сакупљачи и селили се у неком свом ритму огромним аустралијским простором. А онда је 29. априла 1770. године британски истраживач, Џејмс Кук, пристао својим бродом "Ендевор" уз југоисточну обалу, која је данас и најнасељенији део Аустралије. Наредна два века представљала су пример страдања једне културе – масакр над Аборицинима и заразне болести које су донели досељеници биле су погубне за овај народ.

Многи антрополози сматрају да Аборицини имају најтрајнију религију и најдуже задржане форме уметничког изражавања – ликовне представе изведене линијама и тачкама, које су још у древним временима красиле зидове пећина. Они су једна од најтрајнијих људских заједница за које свет зна. Тренутно у Аустралији живи нешто више од пола милиона Аборицина, што је мање од 3% укупне аустралијске популације. Само мали број њих данас зна да одигра аборицински плес или да лови копљем.

Традиционално, Аборицини су били ловци и сакупљачи, племена која су живела близу реке ловила су и рибу. Копља и бумеранг су били њихова главна оружја. Мушкарци су били оријентисани на лов, док су жене са децом одлазиле у

потрагу за бобицама и јестивим плодовима. Нису садиле усеве, а њихова једина припитомљена животиња била је динго (врста пса пронађена једино у Аустралији).

Аборицини би сваки дан замолили своје претке да им пошаљу храну. Веровали су да биљке и животиње саме одлучују која од њих ће бити изабрана као храна за племе. Животиње су доживљавали као своје пријатеље и учитеље, једном речју - поштовали су их. Сматрали су да најпре треба затражити храну, затим очекивати да се она појави, а кад се појави захвално је примити. Никада нису искоришћавали све биљке које би нашли на неком месту, увек би оставили довољно за будуће нараштаје. Били су толико повезани са природом да су могли проценити кад су подземни биљни плодови зрели, а да притом не угрозе даље сазревање биљке.

По уредби о земљишном праву Аборицина за северну територију, Арнхемова земља, која захвата више од 90 000 квадратних километара, враћена је 1976. године својим традиционалним власницима, Аборицинима. Сличним законским уредбама враћени су им делови територија широм Аустралије, мада је мало њих који су ненарушени као Арнхемова земља. Арнхемова земља није потпуно изолована од модерног света. Има соларну енергију, сателитске телефоне, алуминијумске чамце и телевизоре са равним екраном. Али терен је непроходан, пун трња, змија, инсеката и крокодила. Уколико млађе генерације изаберу маркете уместо копља онда ће то бити стварно крај једне културе. Лов бумерангом, који су нека племена користила 10 000 година, једва и да постоји.

Главна карактеристика вере Аборицина је стање познато као "Велики сан", то стање је вечно. Оно обухвата почетак времена када је дух предака шетао по земљи, а наставља се и данас, као вечно присутан духовни ниво постојања. Земља је била пуста кад су се преци појавили. Путовали су преко ње, дајући јој облик својим ловом, логоровањем и плесом. Они су такође створили звезде, елементе, људе, биљке и животиње. Након што су обавили свој задатак, неки од њих су потонули у Земљу и постали свети облици из природе.

Свака група Аборицина очувала је песме које говоре о томе како је настало парче земље на којој они живе и које се односе на дела њихових предака повезаних са тим подручјем. Песме суседних подручја настављају се једна на другу, образујући тако једну целину. Више таквих целовитих песама у низу граде мрежу која се простире преко читаве Аустралије. Тумачећи ове песме, људи могу да прате трагове у природи, чак и у њима непознатим пределима. Ајерс Рок (Улдуру) је свето место за већину Аборицина већ хиљадама година. То је тачка у којој се многе песме, тј. духовни путеви укрштају.

Припадници племена Јолнгу, познати и као народ ватре, до недавно су палили ватру вртећи дрвени штап између дланова, а данас то раде упаљачем. Једном припаднику племена Јолнгу треба око 30-40 година да апсорбује сво традиционално знање Аборицина и на тај начин постане "жива енциклопедија". Каква су времена дошла у скорије време можда "живих енциклопедија" више неће ни бити.

КОЛИКО ВРЕДИ ЉУДСКИ ЖИВОТ

Пише: Стефан Николић

У прошлости људске жртве су приношене различитим културама и разним "Боговима", у данашње време људи се приносе НОВЦУ! О томе одређују разне мултинационалне компаније, што значи да светом управља мањи број људи односно олигарси. Уколико они израчунају да је А веће од Б, све ће урадити само да искористе свој интерес.

Док сам чекао на семафору код аутобуске станице у Београду, спустио сам ранац на под. У том моменту пролазила је група избеглица међу којима је било деце. Један дечак који је имао око 4 године пришао је мом ранцу, помазио га и потом загрлио. У мом грлу као да је стала кнедла, када сам видео то тужно лице које бежи од рата, у којем је изгубило све. Пошто у друштву важим за доста хладну особу, просто сам се запитао да ли су други погрешили или ме је то дечије тужно лице навело да се сетим како је било мом народу када је доживело егзодус 1995., 1999. и 2004. године. Млађе генерације се не сећају ових догађаја, али ја их добро памтим јер сам рођен пре почетка истих.

Када се распао источни блок, тада је и Југославија, која је била мост између истока и запада, САД-а и СССР-а изгубила свој значај. Тада су

како одређени људи тако и мултинационалне компаније решили да она не треба да постоји. Кренуло је финансирање политичких странака, којима је био задатак да посвађа народ. Народ који је живео у слози 45 година, кренуо је да се међусобно свађа и убија: комшија против комшије, школски друг против школског друга, а било је случајева и отац против сина. 4. август је дан када Хрватска слави операцију "Олују", операцију која је била потпомогнута НАТО снагама, када су бомбе падале по колони коју су сачињавали цивили и искључиво само цивили. Колону су сачињавали људи који су се сами организовали, узели су само оно што им је најпотребније. То није нешто чиме треба нека држава да се дичи, то је за сваку осуду.

Следећи догађај је 24. март-10. јун 1999. године када је без одлуке Савета безбедности УН бомбардована СР Југославија. Баш тада када је било 50 година од оснивања НАТО-а, Источни блок није постојао и они су негде морали да оправдају разлог свог постојања. На нашу велику жалост, то се сломило на нас и нашу земљу. Тада су поред 30 000 килограма уранијума коришћене и касатне бомбе које су по конвенцији биле забрањене. У бомбардовању СР Југославије од стране НАТО-а и ОВК-а погинуло

је око 6 000 и в и л а , од којих је укупно 88-оро деце. Процене су да има око 200 000 расељених лица са Косова и Метохије. Последнице бомбардовања осећају се

и дан данас, а доказ за то је повећан број оболелих од рака и леукемије. Доласком КФОР-а на Косово многи су мислили да ће доћи до стабилности у тој српској покрајини, међутим у марту 2004. године албанско становништво врши погром над српским народом. Киднапују и убијају цивиле, средњовековни манастири се пале, док се српска гробља руше. Нажалост те злочине нико није осудио.

Због ових догађаја који су се нама десили треба да разумемо та тужна лица која беже од рата и од глади како би пронашла бољи живот. Нама нико није изашао у сусрет када нам је било најтеже и зато треба да им помогнемо у њиховом путу ка Европској унији и покажемо целом свету какви смо ми домаћини. Ако сада избеглицама из Сирије, Ирака и Авганистана окренемо главу, ми нисмо онда ништа бољи од остатка света који је ћутао док су нама наносили зло. Људски је грешити, али исто тако људски је и праштати. Док их једни туку, други затварају границе ми их пазимо као да су Срби, то показује колики смо ми људи. Ја сам православац и тако живим, од малих ногу моји родитељи су ме васпитали да смо сви исти, без обзира да ли је неко хришћанин или муслиман. Свако верује у оно што му даје наду и испуњава његов живот. Само похлепни људи који жуде за славом, новцем и моћи, ради својих интереса свађају људе, зато што су друге вере, друге боје коже. Људска права су одавно изгубила значење у међународном праву. Пословице "Сила Бога не моли" или "Пара врти, где бургија неће", могу најбоље да опишу данашњи светски поредак. На крају, крајева сви се рађамо, сви живимо и сви умиремо.

Пише: Марко Ланговић

Многи сматрају да су упорност и истрајност кључ сваког успеха. Да је ова чињеница тачна потврдило је овогодишње организовање Дана географа. Успешност догађаја остварена је захваљујући одличној организацији, а изузетно велика посећеност оправдала је жеље и очекивања од прошле године. Уз интересантнији програм, тежимо ка томе да овај догађај постане традиција коју ће наставити будуће генерације.

У духу јубиларне године за географе 150-а годишњица рођења уваженог научника и географа Јована Цвијића у уторак 27. октобра организован је Дан географа. Организацију оваквог скупа условила је жеља да се студенти међусобно друже, размене искуства и помогну једни другима у решавању проблема који их током студирања прате, али и да послушају интересантне приче „негеографа“ који се баве географским темама.

Организација и припреме самог догађаја трајале су краће у односу на прошлу годину што говори о добрим организаторима међу којима има студената и професора Географског факултета. Посебно се захваљујемо декану Географског факултета др Дејану Филипковићу, који је отворио овогодишњи дан географа.

У центру збивања ове године била су два наша

госта, Јован Мемедовић и др Божидар Николић. Човек уз чије смо емисије одрастали и које су неке од нас навеле на жељу за студијама географије, јесте Јован Мемедовић. Он је обишао најинтересантије и људима мање познате делове Србије и света, упознао нас са давно заборављеним

и теорија. Задовољство је било обострано, па се надамо да ће се и у будућности наставити сарадања.

Ништа мање интересантно било је предавање доцента др Божидара Николића, са Физичког факултета Универзитета у Београду, који нам је са аспекта физике објаснио да ли је земља округла. Оно је навело студенте на критичко мишљење и сагледавање ствари из једног другог угла.

Догађај су величанственим учиниле и музичке паузе у извођењу камерног састава студентата четврте године под вођством колеге Марка Остојића. Вођени позитивним искуством од прошле године, организован је квиз који је овога пута привукао још већи број студената, али и дипломираних географа. Организатори квиза провели су присутне кроз пет занимљивих игара, а учесници су се у пријатној атмосфери забавили и својим знањем освојили неке од награда.

Захваљујемо се и похваљујемо колегиницу Марину Жујовић, која је и ове године била водич кроз програм, и чијим доприносом је овај догађај учињен још бољим. Такође се захваљујемо и професорима чија је подршка приликом организације била од изузетног значаја.

Уз осмех и позитивно расположење заказујемо наредно дружење на истом месту, са новим идејама и још занимљивијим причама.

Где ћеш бити за

ДАН ГЕОГРАФА?

Поштоване колеге,
У уторак, 27.10.2015. године са почетком у 11 h у нашој згради у Земуну организујемо **ДАН ГЕОГРАФА**. Гости ће нам бити:

ЈОВАН МЕМЕДОВИЋ - Репортажа са Чукотке
и
БОЖИДАР НИКОЛИЋ - Да ли је земља округла?

ДОЂИТЕ ДА СЕ ДРУЖИМО!

занатима, био у потрази за вампирима, живео са вуковима и спавао међу Лапонцима и Ескимима. Својим занимљивим излагањим и сликовитом репортажом са Чукотског полуострва одушевио је све присутне. Након бројних питања студената, Јован Мемедовић им је дао један врло важан савет, а то је да што више времена проводе на терену, јер оно што видимо и искусимо никада не могу заменити књиге

КАКО СУ ЉУДИ ЗАМИШЉАЛИ ЗЕМЉУ

Пише: Марко Крстески

Захваљујући вештачким сателитима, данас имамо научну потврду да је Земља округла. Међутим, у прошлости, народи широм света имали су различите представе о изгледу Земље.

Људи су развијали приче како би им помогле да разумеју како је Земља настала и зашто се неке ствари догађају у природи. Многе од тих прича имају сличности те указују на заједничке проблеме тадашњег човечанства. Само су ретки учењаци, као Ератостен (оснивач географије), Брамагупта (увео нулу у математици), Ал Бируни (персијски мислилац) и још неки, доказивали да је Земља округла.

Митови о облику Земље

Јудаизам

Јевреји су у античко доба веровали да је Земља равна, кружног облика и окружена морима. На небеском своду или шатору облика куполе, висила су небеска тела (Сунце, Месец, звезде, планете). Купола је задржавала горње воде, а на њој се налазе рупе које Господ отвара и затвара. Приликом отварања падала би киша, а када би била затворена владала је суша. Дубоко у земљи налази се Шеол - пребивалиште мртвих. Стубови земље испод подземног света, придржавали су Земљу на водама амбиса.

Вавилон

У Вавилонској космологији, Земља је представљена као шупља планина кужног облика постављена посред мора. Њихов поглед на свет није био геоцентричан, како је представио Аристотел у делу "О небесима". Вавилонци су веровали да се космос окреће кружно, заједно са небом и Земљом у целини. Као и Сумери, и они су сматра-

ли да постоји више нивоа неба и земље, што је повезано са стварањем седам генерација богова. Купола је раздвајала горње воде и океан. У земљи се налазило седам зидова и палата краљевства Смрти.

Кина

Древни Кинези веровали су да је небо кружна купола коју је придржавала планина Памир. Океан окружује равну квадратну Земљу. Сунце је путовало великом нагнутом кружном траекторијом. Током ноћи Сунце не путује испод Земље, већ по њеној бочној страни. Космос је представљен као јаје, док је жуманце одређивало позицију Земље, тј. да се налазила у центру космоса. Оваква слика задржала се све до 17. века када су језуити, као врсни астрономи, раширили учење о Земљи као лопти.

Египат

Стари Египћани веровали су у равну Земљу. Небо је представљано као равна плоча, које се ослањала на врхове четири планине. Током дана Сунце у чамцу путује преко богиње неба Нут, од истока ка западу. Ноћу, Сунце се враћа на почетно место кроз подземље.

У египатској митологији, лежећи бог Кеб представљао је Земљу, а над њим се надвијала богиња неба Нут. Кеб је био даривалац усева и исцелитељ. Египћани су сматрали да су земљотреси последица Кебовог смеха. Према легенди, Кеб се венчао са богињом неба Нут, без дозволе моћног бога Сунца, Ра. Стога је Ра наредио Шуу, који је био отац Кеба и Нут, да их раздвоји. Тако је бог вадуха Шу, одвојио небеса и придржавао их над копном. Сунце и Месец путују по телу богиње Нут.

Индија

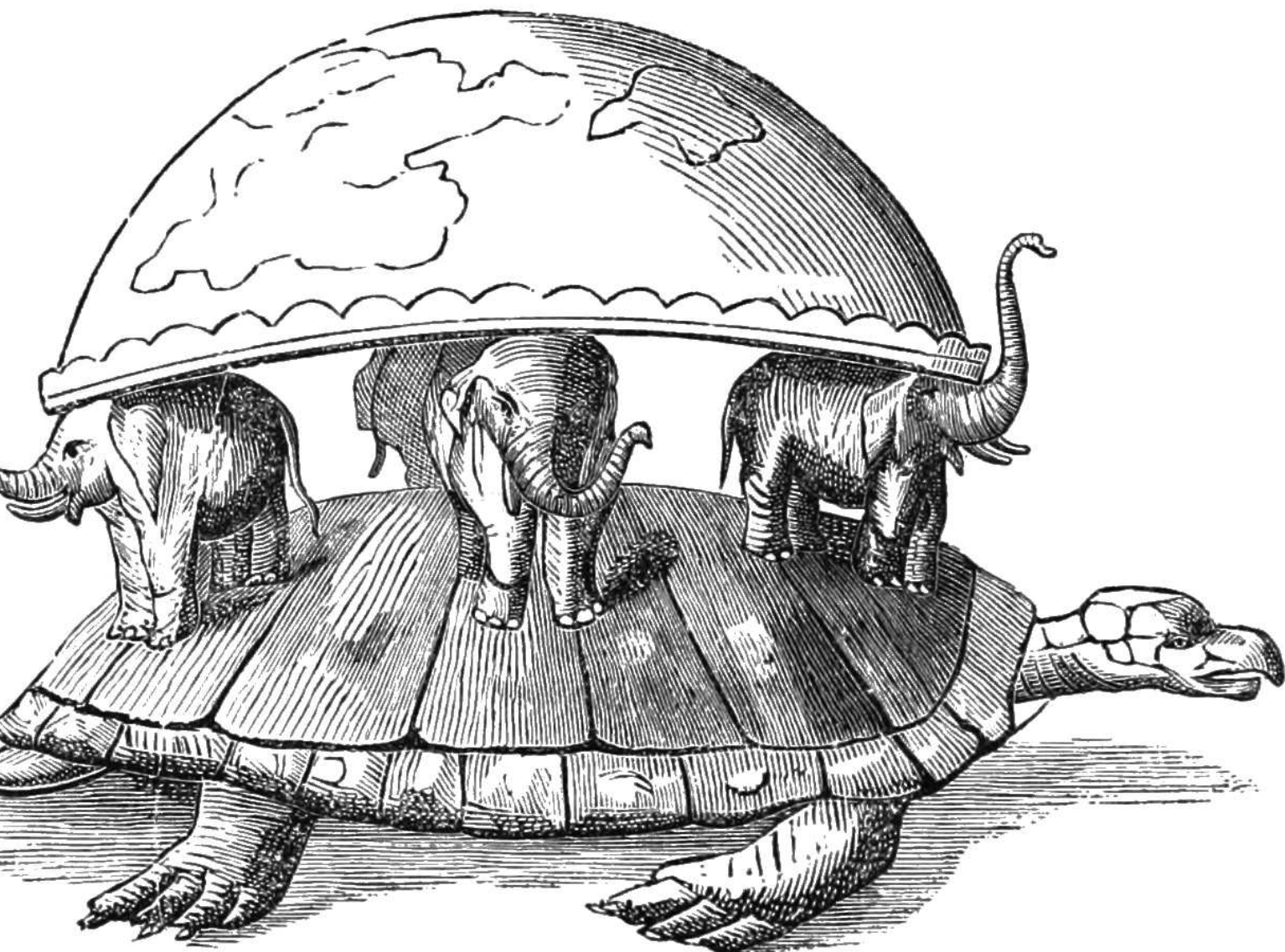
У Индији се веровало да је Земља кружни диск састављен од четири континента, окружен океаном. У центру света налазила се велика планина Меру (блажена планина). Океан је представљао космос као пространи диск у коме су континенти мала острва. Сунце је једном дневно ишло око планине. Увече, Сунце је одлазило иза западне стране планине, а ујутру се појављивало на истоку.

Једно индијско племе мислило је да Земљу држе слоновии који стоје на космичкој корњачи, и да земљотреси настају када се слоновии крећу.

Грчка

Стари Грци су веровали да је Земља плутала на океану као у води. По грчком моделу, небо је окруживало Земљу, а иза неба се налазила зона ватре. Сунце, Месец и звезде су рупе на небесима кроз које се ватра може видети. Такође, Анаксимандар је замишљао да је Земља цилиндар са кружним врхом и да је лебдела у ваздуху као Сунце и Месец.

Геа (Мајка Земља) била је велика богиња раних Грка. Она је представљала Земљу и била је поштована као универзална мајка. У грчкој митологији, она је створила свет и изродила прву расу богова, Титане, и прве људе. У причи стварања античких Грка, пре свега постојао је Хаос. Он је био изграђен од празнине, масе и таме у конфузији. Онда је земља у лику Гее, дошла у постојање. Од мајке земље се испреплетало звездано небо, у лику небеског бога Урана. Од Гее су се појавиле планине, равнице, мора и реке које чине Земљу онакву какву је познајемо. Она је најстарија од

свих богова древних Грка. Она је посредовала браковима и заклетвама и поштована је као пророчица.

Маје

У цивилизација Маја су веровали да је Земља равна, са четири стране света. У центру се налазило Дрво васељене. Свака страна имала је одређену боју, на којима се налазио по јагуар. Ове митске животиње које је распоредио бог створитељ Ицамна када је створио Земљу, придржавали су небо да не падне. Они су се називали Бакаб, божанства унутрашњости земље и залиха вода. Маје су веровале да је свемир подељен на тринаест слојева, од којих је сваки имао

свог бога.

Нордијски свет

У нордијској митологији Дрво васељене обједињује све светове, тј. повезије небеса, земаљски и подземни свет. Мидгард означава свет људи или Земљу, дом првог човека и жене који су преци данашњег човечанства. Он је настао када су Один (врховни бог) и његова браћа победили злог цина Имира, прво створено биће које је представљало хаос. Они су његово тело ставили у средишњу празнину свемира и обликовали копно, од његове крви океане, од костију планине, од косе дрвеће, од мозга облаке и од лобање небо.

Земља у облику сфере, била је такође једна од идеја коју је предложио Питагора или неко од његових следбеника пре 2.500 година. До времена када је Колумбо испловио 1492. године, многи образовани људи су били упознати са Земљом лоптастог облика, а њихово највеће неслагање било је око величине. Већина људи је мислила да је Земља толико велика да ће Колумбу и његовој посади понестати хране пре него што поново стигну до копна. Уосталом, то би се заиста десило да нису наишли на Западно Индију, коју су касније именовали Америка.

Списак дипломираних студената Географије
од 29.01.2015. - 23.10.2015.

- Балинт Тијана, *Дидактички принципи у настави географије*, ментор, др Љиљана Живковић, 29.01.2015.
- Лакићевић Вања, *Биогеографска обележја Златара*, ментор, др Снежана Ђурђић, 12.02.2015.
- Димитријевић Иван, *Еколошке и фитогеографске особености ендемичних врста рода *Asper* Балканског полуострва*, ментор, др Снежана Ђурђић, 24.02.2015.
- Томић Немања, *Разноврсност аутохтоних раса копитара и папкара на простору Србије*, ментор, др Снежана Ђурђић, 18.03.2015.
- Вујовић Наташа, *Узроци и последице поплава на територији Србије током маја 2014. године*, ментор, др Славољуб Драгићевић, 2015.
- Џмиљановић Катарина, *Анализа речника: Гавриловић Д, (1974), Српска крашка терминологија. Београд. СГИЈ*, ментор, др Милутин Тадић, 24.03.2015.
- Живковић Катарина, *Процеси миграција птица – узроци и географске руте на простору Европе*, ментор, др Снежана Ђурђић, 24.04.2015.
- Младеновић Марија, *Географско – еколошки услови валоризације заштићене природе Баната*, ментор, др Мирољуб Милинчић, 18.05.2015.
- Лазовић Милош, *Регионалногеографске одлике Републике Португал*, ментор, др Дејан Шабић, 20.05.2015.
- Јовановић Никола, *Економске миграције становништва Зајечарског и Борског округа у периоду од 1961. до 2011. године*, ментор, др Даница Шантић, 22.05.2015.
- Филиповић Тања, *Биогеографске специфичности Јелашичке клисуре и њихова заштита*, ментор, др Снежана Ђурђић, 01.06.2015.
- Матејић Марија, *Биогеографске специфичности Гвајанске висоравни*, ментор, др Снежана Ђурђић, 05.06.2015.
- Мунижаба Мирјана, *Специфичности биодиверзитета Велебита и њихова заштита*, ментор, др Снежана Ђурђић, 05.06.2015.
- Денковић Драгана, *Простор Парка природе Стара планина у функцији одрживог развоја*, ментор, др Бојана Михајловић, 15.06.2015.
- Јовановић Марија, *Могућности развоја туризма на територији Цетиња*, ментор, др Мирјана Гајић, 18.06.2015.
- Величковић Јелена, *Биогеографске специфичности Обедске баре и њихова заштита*, ментор, др Снежана Ђурђић, 01.07.2015.
- Митровић Дарко, *Географско – еколошки профил административне територије града Лознице*, ментор, др Мирољуб Милинчић, 02.07.2015.
- Петровић Бојана, *Улога географског образовања у заштити животне средине и одрживом развоју*, ментор, др Мирољуб Милинчић, 02.07.2015.
- Павловић Јелена, *Зоогеографске специфичности Сундске подобласти*, ментор, др Снежана Ђурђић, 07.07.2015.
- Гашовић Марија, *Управљање ГИС пројектима*, ментор, др Милан Кукрика, 07.07.2015.
- Бајић Милица, *Еколошко – географске карактеристике Града Смедерева*, ментор, др Мирољуб Милинчић, 24.06.2015.
- Биорац Мирко, *Географски приказ Подгорице*, ментор, др Дејан Шабић, 09.07.2015.
- Милиновић Владан, *Стање и перспективе развоја планинског туризма Ваљевског краја*, ментор, др Мирјана Гајић, 09.07.2015.
- Петронијевић Сања, *Антропогени мотиви као фактори развоја туризма на територији општине Котор*, ментор, др Мирјана Гајић, 09.07.2015.
- Плескоњић Звонимир, *Потенцијали и ограничења туризма у Јадру*, ментор, др Дејан Шабић,

10.09.2015.

Секулић Драгана, *Географија и екологија Велике дропље (Otis tarda) и специфичности њене заштите*, ментор, др Снежана Ђурђић, 11.09.2015.

Стојановић Јована, *Београдски железнички чвор – теретни терминал*, ментор, др Иван Раткај, 17.09.2015.

Тодоровић Бојан, *Геопросторни услови и еколошке последице изградње мини хидроелектрана у Србији*, ментор, др Мирољуб Милинчић, 21.09.2015.

Крстић Катарина, *Савремене геопросторне промене насеобинског комплекса општине Панчево*, ментор, др Марија Мартиновић, 30.09.2015.

Атанацков Мирослав, *Пренос суспендованог наноса реком Тамиш*, ментор, др Предраг Манојловић, 02.10.2015.

Мацура Миодраг, *Специфичности биодиверзитета Националног парка Козара*, ментор, др Снежана Ђурђић, 05.10.2015.

Лазић Божидар, *Дендроклиматологија – савремено стање и проблеми*, ментор, др Владан Дуцић, 05.10.2015.

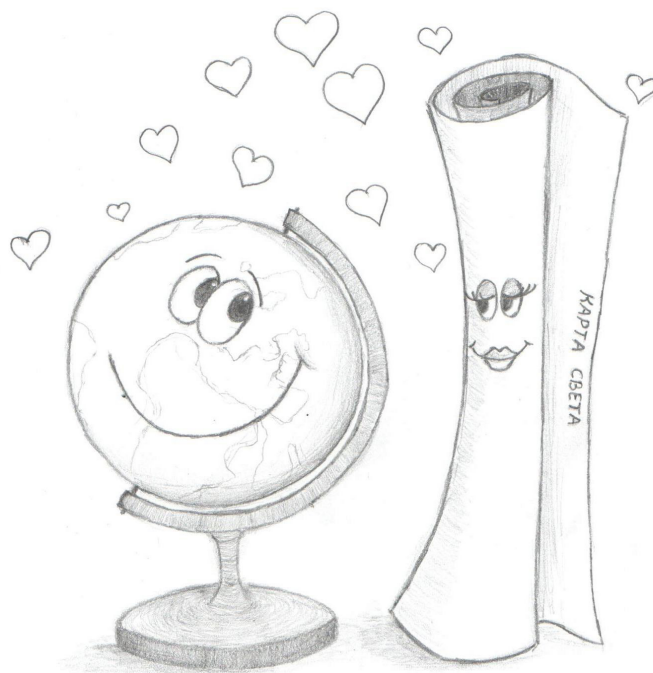
Остојић Тијана, *Интергодишње и интрагодишње промене концентрације суспендованог наноса на Великој Морави (хидролошки профил Багрдан)*, ментор, др Предраг Манојловић, 13.10.2015.

Лале Ивана, *Туристички потенцијали града Пожаревца*, ментор, др Мирјана Гајић, 15.10.2015.

Ђусловић Драгана, *Туристичке вредности Града Суботице*, ментор, др Мирјана Гајић, 15.10.2015.

Ђукановић Јелена, *Узроци и последице лавина у свету*, ментор, др Славољуб Драгићевић, 06.10.2015.

Арсенијевић Јелена, *Географски аспект развоја туризма на Сицилији*, ментор, др Мирјана Гајић, 23.10.2015.

Милица Сучевић

Вихор

Бол је доносио патњу
као кидане жила из корена,
расејане главе и мисли,
утихнутих снова.

Односио је све пред собом
отимао тебе од мене
и стварао растрзаност осећања
као бескрајну тишину.

Уплаканих очију,
умрљаних слова на папиру
текли су дани
брисали су свако постојање,
уништили су душу
напуклу на делове,
сломљене од муке задешене.

Узели су све,
а да ми и не знамо.
Створили су таму
тамо где је светлости увек
било,
и данас ништа није као пре,
мада ипак преживљавамо
на неки својствен начин
недокучив,
у нашим тренуцима среће.

Сумња

Подмуклост времена
одузима ми слободу за
тренутком,
постојање у облицима
без значења.

Трагови су постали невидљиви,
као суноврат.

Како се вратити на почетак?

Како смо заиста нестали?

Пођем даље,
тражећи питање у многим
одговорима.

Мрље мисли бришу
садашњост,
прах прошлости нуди ми
чежњу
покушавам да стварам, али не
умем.

Где сам пошла? Има ли
надања?

Постајем играч сопствене
несигурности,
постајем губитник своје игре.

Тежим да све буде боље,
негде у мени,
далеко од стварности
бесконечно,
у дубокој празнини.

Магла

Тражим те негде далеко
не знам да ли ћу те наћи
јер о теби још ништа не знам

али стварам твој лик
да бих се насмејала

додајем мало нестварног
да би било стварније.

Мешам машту
са реалношћу.

Када се загледам видим да
успевам

не знам како
не могу то да опишем

само осећам

ту блискост и по који додир.

Могла бих то и да насликам

напишем или отпевам

али рећи не знам

речи то не описују

то се види на лицу

у очима и смеху

али не у говору

који људи могу да промене

униште

и заувек онда нестане све.

Универзитет у Београду

ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

ТУРИЗМОЛОГИЈА

Знање за путовање

ДЕМОГРАФИЈА

Популација је наша занимација

ГЕОГРАФИЈА

Права страна света

ГЕОПРОСТОРНЕ ОСНОВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

О здрављу и изгледу Земље бринемо ми!

ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Једина школа планирања у Србији

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

91

БЕОГРАДСКИ географски лист : часопис
студената Географије / главни уредник Даница
Шантић. - 2015, бр. 3- . - Београд :
Географски факултет, 2015- (Београд :
Планета Принт). - 30 cm

ISSN 2335-0768 = Београдски географски лист
COBISS.SR-ID 208303884

www.gef.bg.ac.rs

